

ENGELLİ WEB

2018

YAMAN AKDENİZ - OZAN GÜVEN

https

iFOD
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ

ENGELLİ WEB

2018

YAMAN AKDENİZ - OZAN GÜVEN

• ARAŞTIRMA •

Hollanda Kraliyeti

Bu yayın Hollanda Büyükelçiliği İnsan Hakları Programı desteğiyle yürütülen bir proje kapsamında hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca yazarları sorumlu olup herhangi bir şekilde Hollanda Büyükelçiliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

ENGELLİWEB 2018:

TÜRKİYE'DEN ERİŞİME ENGELLENEN WEB SİTELERİ, HABER VE SOSYAL MEDYA İÇERİKLERİNİN ANALİZ RAPORU

Hazırlayanlar: YAMAN AKDENİZ · OZAN GÜVEN

ENGELLİWEB 1

ISBN: 978-605-69446-0-4

Haziran 2019

© İfade Özgürlüğü Derneği

Hasırcıbaşı Caddesi, No: 24/4, Kadıköy İstanbul

Sertifika No: 44361

Kapak Resmi iStock.com/Galina Sandalova

Kitap ve Kapak Tasarımı Kadir Abbas

Dizgi ve Uygulama Maraton Dizgievi · www.dizgievi.com

ENGELLİ WEB

2018

TÜRKİYE'DEN ERİŞİME ENGELLENEN
WEB SİTELERİ, HABER ve SOSYAL MEDYA
İÇERİKLERİNİN ANALİZ RAPORU

YAMAN AKDENİZ · OZAN GÜVEN

İfade Özgürlüğü Derneği ve 2018 EngelliWeb Raporu Hakkında

Merkezi İstanbul'da bulunan İfade Özgürlüğü Derneği ("İFÖD") Ağustos 2017 içinde kurulmuştur. Dernek, dil, din, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, engellilik, politik görüş farklılığı ve diğer nedenlere dayalı hiçbir ayırım gözetmek-sizin ifade özgürlüğü hakkına yönelik ihlallerin önlenmesi ve sona erdirilmesine odaklanmıştır. Bu anlamda, ifade özgürlüğü hakkı ihlale uğrayan veya bu hakkı tehlike altında olan kişilere yaşadıkları ihlallere karşı hukuki yardım sağlamak, bu amaçla araştırma, eğitim, ulusal ve uluslararası işbirliği dahil çalışmalar yapmak ve dayanışmak ayrıca bu kişilerin haklarının güvence altına alınmasına katkıda bulunmak amacı ile kurulmuştur.

Dernek faaliyetleri çerçevesinde bu rapor İfade Özgürlüğü Derneği'nin Hollanda Hükümetinin İnsan Hakları Programı tarafından fonlanan bir projesi kapsamında EngelliWeb ile işbirliği yapılarak hazırlanmıştır. Bilindiği üzere EngelliWeb 2008 yılında bir sivil toplum girişimi olarak çalışmalarına başlamış ve 2017 yılına kadar da bu girişim kapsamında tespit edilen Türkiye'den erişimi engellenmiş web siteleri ve bu web sitelerini engelleyen mahkeme ve idari kararlarla ilgili bilgi ve istatistikleri kamuoyu ile paylaşmıştır. Alanında somut verilere sahip temel kaynak olarak birçok yerli ve yabancı medya kuruluşu tarafından atıfta bulunulan, akademik makale ve TBMM soru önergelerine giren ve ABD Dışişleri Bakanlığı'nın, yıllık olarak bütün dünya ülkeleri hakkında hazırladığı 'İnsan Hakları Raporu'nun Türkiye bölümünde her yıl istatistik verilerine yer verilen EngelliWeb 2015 yılında Türkiye Yayıncılar Birliği'nin Düşünce ve İfade Özgürlüğü Özel Ödülünü ve 2016 yılında Alman medya kuruluşu Deutsche Welle'nin en iyi online aktivizm yarışması Bobs Kullanıcı Ödülü Türkçe kategorisinde ödül almıştır.

İfade Özgürlüğü Derneği'nin kurulması ile EngelliWeb çalışmalarına Dernek bünyesinde devam edilmiş ve bu çalışmalar kapsamında da Türkiye'de devam eden İnternet sansürleri ile ilgili olarak 2018 EngelliWeb Raporu hazırlanmıştır. Bundan sonraki süreçte de her 3 ayda bir ve yıllık bazda Türkçe ve İngilizce olarak EngelliWeb raporlarının yayınlanmasına İfade Özgürlüğü Derneği tarafından devam edilecektir.

2018 EngelliWeb Raporu Profesör **Yaman Akdeniz** (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Öğretim Üyesi) ve Uzman Araştırmacı **Ozan Güven** tarafından hazırlanmıştır.

İçindekiler

2018 Sonu İtibarıyla Türkiye'den 245.825 Web Sitesi Erişime Engellenmiştir	2
Türkiye'de Erişim Engelleme Yetkisi	3
2018 İçinde Erişime Engellenen Alan Adları, URL, Haber ve İçerikler	7
BTK Başkanının Müstehcenlik Suçu ile İlgili Yurt Dışındaki Sitelere Erişim Engelleme Yetkisi İptal Edildi	10
5651 Sayılı Kanun'un 8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen Alan Adları, URL, Haber ve İçerikler	11
Wikipedia & Sendika.Org Engellemeleri 8/A Maddesi Kapsamında Yapıldı	14
5651 Sayılı Kanun'un 9 ve 9/A Maddeleri Kapsamında Erişim Engelleme Uygulamaları	15
5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen URL, Haber ve İçerikler	15
Engellenen Haber (URL) İstatistikleri - 2018	16
Engellenen ve Silinen Haber (URL) İstatistikleri - Genel Toplam (2014-2018)	18
5651 Sayılı Kanun'un 9/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen URL, Haber ve İçerikler	21
Telif Hakları İhlalleri ve Periscope TV Engellemeleri	22
2018 İçinde Erişime Engellenen Sosyal Medya Hesapları ve İçerikler	23
Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri	23
Twitter Şeffaflık Raporlarında Dünya Genelinde Türkiye'nin Durumu	24
Facebook Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri	27
Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri	30
Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri	32
Reddit Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri	34
2018 İçinde Hakkında Yasal İşlem Yapılan Sosyal Medya Hesapları	34
Sonuç ve Genel Değerlendirme	35

Tablo ve Şekil Listesi

Tablo 1	2018 Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu.....	18
Tablo 2	2014-2018 Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu.....	20
Tablo 3	Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye Tüm İstatistikler.....	23
<hr/>		
Şekil 1	Erişimi Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (Toplam).....	2
Şekil 2	Erişimi Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2018).....	8
Şekil 3	5651 Sayılı Kanun'un 8. Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen Alan Adları.....	9
Şekil 4	Yıllara göre 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Alınan 8/A Karar Sayıları.....	12
Şekil 5	8/A Kararlarının Hakimliklere Göre Dağılımı (2015-2018).....	13
Şekil 6	Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları - 2018.....	17
Şekil 7	Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları - 2018.....	17
Şekil 8	Engellenen ve Silinen (URL) Sayıları - Genel Toplamı (2014-2018).....	19
Şekil 9	Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları - Genel Toplam (2014-2018).....	20
Şekil 10	Twitter'a Türkiye'den Gönderilen Talepler.....	24
Şekil 11	Twitter Şeffaflık Raporlarında Mahkeme Kararları ve Diğer Çıkartma Talepleri.....	25
Şekil 12	Twitter Raporlarında Çıkarılması Talep Edilen ve Çıkarılan Hesap Sayıları.....	25
Şekil 13	Twitter Şeffaflık Raporlarında Çıkarılan Tweetlerle İlgili İstatistikleri.....	26
Şekil 14	Karşılaştırmalı Twitter Şeffaflık İstatistikleri.....	26
Şekil 15	Facebook Çıkarılan İçerikler Türkiye.....	27
Şekil 16	Facebook Dönemsel Olarak Türkiye'den Kaldırılan İçeriklerin Sayısı (2013-2018).....	27
Şekil 17	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2018 Birinci Yarı).....	28
Şekil 18	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2018 İkinci Yarı).....	28
Şekil 19	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2018 Toplamı).....	29
Şekil 20	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2013-2018 Toplamı).....	29
Şekil 21	Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı.....	30
Şekil 22	Google'a Gönderilen Tüm Taleplerin Ülke Bazında Dağılımı.....	31
Şekil 23	Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu.....	32

Şekil 24	Türkiye'den Zaman Birimlerine Göre Gönderilen Mahkeme Kararları ve İçerik Çıkartma Sayıları.....	33
Şekil 25	İçişleri Bakanlığı tarafından haftalık olarak açıklanan istatistiki veriler.....	35
Şekil 26	2017-2018 Yılları Arası Erişime Engellenen Alan Adı Sayıları.....	36
Şekil 27	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2014-2018).....	36
Şekil 28	Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye, Fransa ve Rusya Karşılaştırması.....	37

İfade Özgürlüğü Derneği'nin EngelliWeb raporu yaklaşık 12 sene önce yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve sonrasında ortaya çıkan bazı düzenlemelerle birlikte Türkiye'de git gide artan İnternet sansürleri ve erişim engelleme uygulamaları hakkında 2018 yılı ve 2018 yılı sonu itibarıyla değerlendirmeleri kapsamaktadır.

Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistiki veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler hiçbir zaman açıklanmamıştır. Hükümet politikası da bu yönde olmakla birlikte yakın tarihli bir TBMM soru önergesiyle ilgili cevapta Ulaştırma ve Altyapı Bakanı tarafından, erişimin engellenmesi uygulamaları ile ilgili istatistiklerin “yalnızca ülkemiz tarafından açıklanması, uluslararası düzeyde bu rakamlardan hareketle ülkemiz aleyhine haksız bir algı ve bilgi kirliliği oluşmasına sebebiyet vermektedir”¹ denilerek istatistikler açıklanmamıştır. Benzer TBMM soru önergelerine 2018 içinde de olumlu cevap verilmemiştir.

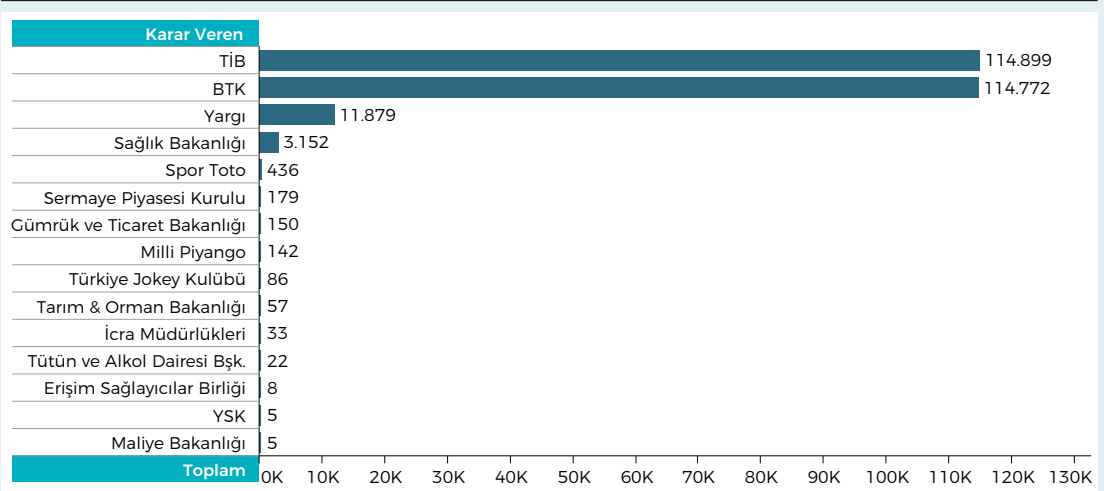
İfade Özgürlüğü Derneği için hazırlanan EngelliWeb raporunda ise Türkiye'den erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler gerek 2018 yılı için gerekse genel toplamda 2018 yılı sonu itibarıyla detaylı şekilde kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Bundan sonraki süreçte de her sene benzer iki rapor İfade Özgürlüğü Derneği tarafından kamuoyu ile paylaşılacaktır. 2019'un ilk yarısı ile ilgili rapor Eylül 2019 içinde, 2019 yıl sonu raporu ise Şubat 2020 içinde yayınlanacaktır.

¹ Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in 7/7464 esas sayılı yazılı soru önergesine cevap, 08.02.2019, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-7464sgc.pdf>

2018 SONU İTİBARIYLA TÜRKİYE'DEN 245.825 WEB SİTESİ ERİŞİME ENGELLENMİŞTİR

Türkiye'den 2018 öncesinde aşağıda detaylandırılacak hüküm ve yetkilere istinaden toplam 190.922 alan adı ve web sitesi erişime engellenmiştir. Bu sitelerin 177.515 tane TİB ve sonrasında BTK Başkanı tarafından erişime engellenmiştir. 9227 alan adı ve web sitesine de sulh ceza hakimlikleri, savcılıklar ve mahkemeler tarafından erişim engellenmiştir. Dahası, bilindiği kadarı ile 2018 öncesinde 150.000 URL adresine 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında sulh ceza hakimlikleri tarafından erişim engellenmiş, yaklaşık 50.000 kadar içerik ise erişim engelleme kararları sonrasında içerik sağlayıcılar tarafından yayından kaldırılmıştır. Aşağıda detaylandırılacağı üzere 2018 yılı içinde EngelliWeb çalışmamız kapsamında tespit edebildiğimiz kadarıyla Türkiye'den **toplam 54.903** alan adı daha erişime engellenmiştir. Bu engellemelerle birlikte genel toplamda karar veren kurumlara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere **2018 yılı sonu itibarıyla Şekil 1'de detaylandırıldığı üzere Türkiye'den toplam 245.825 alan adı** erişime engellenmiştir.

Şekil 1: Erişimi Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (Toplam)

2018 yılı içinde devam eden erişim engelleme uygulamalarının en önemlisi **Wikipedia** platformuna Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği karar² ile Nisan 2017 içinde uygulanmaya başlanan topyekün erişimin engellenmesi uygulamasıdır. Wikipedia platformuna erişim engellemesi uygulaması 2018 içinde de devam ederken Anayasa Mahkemesine Mayıs 2017 içinde yapılan öncelik talepli bireysel başvurular işbu rapo-

2 Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararı ile Wikipedia platformuna erişim platformunda yer alan 'Suriye İç Savaşı'na yabancı müdahalesi' (*Foreign involvement in the Syrian Civil War* - https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_involvement_in_the_Syrian_Civil_War#Turkey) ve 'Devlet destekli terörizm' (*State-sponsored terrorism* - https://en.wikipedia.org/wiki/State-sponsored_terrorism#Turkey) başlıklı iki İngilizce içeriğin Türkiye ile ilgili bölümleri gerekçe gösterilerek engellenmişti.

run yayınlanma tarihi itibarı ile incelenmeye dahi alınmamıştır.³ Benzer şekilde popüler resim paylaşım platformu **Imgur**'a, Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun (TİTCK) kararı⁴ ile Ekim 2017 içinde erişim engellenmiş ve bu uygulama 2018 yılında da devam etmiştir. Bu engelleme ile ilgili kullanıcı sıfatı ile başlatılan idari yargı süreci halen Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nde devam etmektedir.

TÜRKİYE'DE ERİŞİM ENGELLEME YETKİSİ

Türkiye'de erişim engelleme yetkisi öncelikle çeşitli kanunlar kapsamında yargı organlarına verilmiş, fakat çok sayıda idari kurum da bir çok farklı kanun kapsamında erişim engelleme kararı almaya veya talep etmeye yetkilendirilmiştir. 5651 sayılı Kanun'un 8, 8/A, 9 ve 9/A maddeleri kapsamında **sulh ceza hakimlikleri** erişim engelleme kararı vermeye yetkilendirilmiş, **cumhuriyet savcıları** ise 8. madde kapsamında, soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde erişimin engellenmesine karar verebilir, fakat bu durumda kararlarını 24 saat içinde hakim onayına sunmak zorundadırlar. **Cumhuriyet savcılarına** aynı zamanda 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ek madde 4(3) gereği bu kanun kapsamındaki ihlallerin giderilmesi için erişimin engellenmesi yetkisi verilmiştir.

İdari kurumlara gelince 5651 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra ve Ağustos 2016 içinde 671 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılana kadar **Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı**, sonrasında ise **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı** 5651 sayılı Kanun'un 8, 8/A ve 9/A maddelerine istinaden erişimin engellenmesi konusunda yetkilendirilmiş, 8/A ve 9/A maddeleri kapsamındaki idari tedbir kararlarına hakim onayı şartı getirilmiştir. Dolayısıyla, 8/A ve 9/A madde kapsamındaki engellemeler nihai olarak **sulh ceza hakimlikleri** kararları ile yapılmaktadır.

Erişim Sağlayıcılar Birliği 5651 sayılı Kanun'a Şubat 2014 içinde eklenen 6/A maddesi ile ve 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere kurulmuştur.⁵ Özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Birlik aynı zamanda 5651 Sayılı Kanun'un 9/9 maddesi gereği bu Kanun'un kişilik haklarının ihlali ile ilgili 9. maddesi kapsamında sulh ceza hakimliklerinin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayınların aynen başka İnternet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Birliğe müracaat edilmesi halinde mevcut sulh ceza hakimliği kararlarını bu adresler için de uygulamaya yetkilendirilmiştir.

Bunlara ek olarak **Sağlık Bakanlığı** 1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu'nun 18. maddesi gereği ruhsatsız ilaç veya sahte ilaç veya benzeri tıbbi müstahzarların tanıtım veya satışlarının İnternet üzerinden yapılması halinde, derhal erişimin engellenmesine karar vermeye yetkilidir. Bu yetki Sağlık Bakanlığı bünye-

³ Yaman Akdeniz & Kerem Altıparmak Başvurusu, Başvuru No: 2017/22783, 12.05.2017.

⁴ Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun (TİTCK) 61762938-000-E.205963 sayılı ve 14.10.2017 tarihli kararı.

⁵ Ek: 6/2/2014-6518/90 md.

sinde yer alan **Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu** tarafından kullanılmakta ve Kurum tarafından alınan kararlar 1262 sayılı Kanun gereği uygulanmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna bildirilir. Kurum bilindiği üzere dünyaca meşhur İmğur resim ve fotoğraf paylaşım platformuna erişimi engellemiş ve kararın uygulaması da Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'ndan ziyade **Erişim Sağlayıcılar Birliği** tarafından yapılmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun "izinsiz sermaye piyasası faaliyetinde uygulanacak tedbirler" başlıklı 99. maddesi kapsamında erişimin engellenmesini talep etmeye yetkilendirilmiştir. Kurul, bu maddenin 3. paragrafı gereği izinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinin, İnternet aracılığı ile yürütüldüğü tespit edildiğinde; içerik ve yer sağlayıcılarının yurt içinde olması halinde, erişimin engellenmesi ile ilgili mevzuat uyarınca mahkemelere başvurabilir. İçerik ve yer sağlayıcılarının yurt dışında bulunması halinde ise, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından erişimin engellenmesine karar verilebilir. Ayrıca, 99. maddenin 4. paragrafı⁶ gereği Kuruldan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandığına veya Türkiye'de yerleşik kişilere yönelik olarak İnternet aracılığıyla yurt dışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yapıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından ilgili İnternet sitelerine erişim engellenebilir.

Bir dönem "hayalet kurul"⁷ olarak bilinen **Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu ve Kurulu**, 696 sayılı KHK'nin 82. maddesi⁸ ile kapatıldıktan sonra **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**, 4733 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un Cezai Hükümler başlıklı 8. maddesinin 2. paragrafının (k) bendi gereğince tütün mamulleri veya alkollü içkilerin tüketicilere satışı İnternet üzerinden yapılması halinde 5651 sayılı Kanun'da öngörülen usullere göre erişimin engellenmesine karar verebilir ve bu kararlar hakkında da anılan Kanun hükümleri uygulanır.⁹ Uygulama pratiğinde ise bu yetkinin Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde kurulan **Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı** tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda erişime engellenen web sitelerinin de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan ziyade Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından erişime engellendiği gözlemlenmektedir.

5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 3. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendinde tanımlanan kurum ve kuruluşlardan kendi görev alanına giren suçların İnternet ortamında işlendiğini tespit etmeleri hâlinde, bu yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı alabilirler. Erişimin engellenmesi kararları uygulanmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderilir. 5602 sayılı Kanun'un Genel Gereğesinde 3. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendinde tanımlanan kurum ve kuruluşların **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlü-**

⁶ Ek: 17/4/2017-KHK/690-67 md.; Değıştirilerek kabul: 1/2/2018-7077/57 md.

⁷ Hürriyet, "TAPDK da 'hayalet kurul'", 09.12.2017, <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tapdkda-hayalet-kurul-40673287>

⁸ 20/11/2017-KHK-696/82 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/77 md.

⁹ Bu yetkiye ayrıca Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına Ve Sunumuna İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğın (Resmî Gazete Tarihi: 07.01.2011 Resmî Gazete Sayısı: 27808) 26(1) maddesinde de yer verilmiştir.

ğü, Tarım ve Orman Bakanlığınca at yarışlarına dayalı müşterek bahisleri tertip etme hak ve yetkisinin devredildiği **Türkiye Jokey Kulübü** (kamu yararına çalışan dernek) ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce futbola dayalı müşterek bahisleri tertip etme hak ve yetkisinin devredildiği **Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü**nün olduğu görülmektedir.

Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Talih Oyunları Daire Başkanlığı, Sanal Ortamda Oynatılan Talih Oyunları Hakkında Yönetmeliğin,¹⁰ “İdareye ve yargı mercilerine başvuru” başlıklı 7. maddesi kapsamında “oynatıldığı tespit edilen talih oyunlarına ilişkin sanal ortamlara ve/veya İnternet sitelerine hizmet veren servis sağlayıcılarının bu sitelere ve/veya sanal ortamlara yönelik hizmet ve yayınlarının durdurulması ve yasak eylemlerin cezalandırılması istemiyle” ilgili yargı mercileri nezdinde derhal başvuruda bulunabilir. Bu Yönetmeliğin 8. maddesi gereğince ilgili yargı mercilerince talih oyunlarının oynatıldığı sanal ortamların faaliyetlerinin durdurulmasına karar verilmesi halinde, **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü** bu kararlar gereği için derhal Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna erişimin engellenmesi için bildirimde bulunur.

Spor Toto Teşkilat Başkanlığı, 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 5 inci maddesi¹¹ gereği bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak, 5651 sayılı Kanununun erişimin engellenmesine ilişkin hükümlerini uygulamaya yetkilendirilmiştir.¹²

Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu da bazı içerikler açısından erişimin engellenmesine yetkilendirilmiştir. 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un **Din İşleri Yüksek Kurulu** ile ilgili 5. maddesine¹³ 2018 yılında eklenen bir ek fıkra¹⁴ ile İslam Dininin temel nitelikleri açısından sakıncalı olduğu Kurul tarafından tespit edilen meallerin, Başkanlığın yetkili ve görevli mercie müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir. Yayının İnternet ortamında yapılması halinde, Başkanlığın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesine karar verebilir. Bu kararlar uygulanmak üzere **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’na** gönderilir.¹⁵

Ayrıca, **Diyanet İşleri Başkanlığı** bünyesindeki **Mushaflar İnceleme ve Kıraat Kurulunun** onay ve mührü bulunmayan mushaflar, cüzler halindeki mushaflar, mealli mushaflar ile sesli, görüntülü ve elektronik ortamda hazırlanan Kur’an-ı Kerimler basılamaz ve yayınlanamaz. Onaysız veya mühürsüz basıldığı veya yayımlandığı tespit edilen mushaf ve cüzler halindeki mushaflar ile sesli, görüntülü ve elektronik ortamda hazırlanan Kur’an-ı Kerim yayınlarının Başkanlığın yetkili ve görevli mercie müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir. Bu yayınların İnternet ortamında yapılması

¹⁰ Resmi Gazete Tarihi: 14.03.2006 Resmî Gazete Sayısı: 26108.

¹¹ Değişik: 12/7/2013-6495/3 md.

¹² Spor Toto Teşkilat Başkanlığı’nın yetkilendirmesi Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Bkz. Resmi Gazete Tarihi: 21.12.2008 Sayısı: 27087.

¹³ Değişik: 1/7/2010-6002/4 md.

¹⁴ Ek fıkra: 2/7/2018 -KHK/703/141 md.

¹⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 141 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “sulh hukuk mahkemesi” ve “Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına” ibareleri sırasıyla, “yetkili ve görevli merci” ve “Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığına” şeklinde değiştirilmiştir.

halinde, Başkanlığın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayınlara ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı verebilir. Bu kararlar uygulanmak üzere **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na** gönderilir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'a 2018 yılında eklenen 29/A maddesi¹⁶ ile lisansız yayın hizmetlerinin İnternet ortamında sunumu durumunda erişimin engellenmesini talep etmek üzere yetkilendirilmiştir. Bu kapsamda, Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, bu hak ve lisansları ile yayınlarını bu Kanun ve 5651 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak İnternet ortamından da sunabilirler. Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini sadece İnternet ortamından sunmak isteyen medya hizmet sağlayıcılar Üst Kuruldan yayın lisansı, bu yayınları İnternet ortamından iletmek isteyen platform işletmecileri de Üst Kuruldan yayın iletim yetkisi almak zorundadır.

Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunmayan ya da bu hak ve/veya lisansı iptal edilen gerçek ve tüzel kişilerin yayın hizmetlerinin İnternet ortamından iletildiğinin Üst Kurulca tespiti halinde Üst Kurulun talebi üzerine **sulh ceza hakimlikleri** tarafından İnternet ortamındaki söz konusu yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu kararlar, gereği yapılmak üzere **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna** gönderilir. Bu madde uyarınca verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı hakkında 5651 sayılı Kanununun 8/A maddesinin üçüncü ve beşinci fıkraları uygulanır.

İçerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu Üst Kurulun görev alanına ilişkin uluslararası antlaşmalar ve bu Kanun hükümlerine aykırı yayın yaptığı Üst Kurulca tespit edilen bir başka ülkenin yargı yetkisi altındaki medya hizmet sağlayıcılarının veya platform işletmecilerinin yayın hizmetlerinin İnternet ortamından iletimi ile İnternet ortamından Türkçe olarak Türkiye'ye yönelik yayın yapan veya yayın dili Türkçe olmamakla birlikte Türkiye'ye yönelik ticari iletişim yayınlarına yer veren yayın kuruluşlarının yayın hizmetleri hakkında da erişimin engellenmesi yaptırım uygulanabilir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili yönetmeliğin hazırlanma süreci tamamlanmadığı ve dolayısıyla Resmi Gazete'de yayınlanmadığı için 29/A maddesi halen uygulanmamaktadır.

Yüksek Seçim Kurulu, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un "Basın, iletişim araçları ve internette propaganda" başlıklı 55/B maddesi¹⁷ kapsamında seçimler sırasında "oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasi partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtım yasaktır" hükmüne istinaden bu tip yayınlar ile ilgili olarak erişimin engellenmesini talep edebilir. Uygulamada "geçici" olarak uygulanması gereken bu yetkiye istinaden alınan erişimin engellenmesi kararlarının süre belirtilmeden uygulandığı ve uygulamanın da Erişim Sağlayıcılar Birliği üzerinden yapıldığı görülmektedir.

6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanun kapsamında Türkiye sınırları içerisinde at

¹⁶ Ek: 21/3/2018-7103/82 md.

¹⁷ Ek: 8/4/2010-5980/5 md.

yarışları düzenlemeye, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen yarışlar üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etmeye Tarım ve Orman Bakanlığı yetkilidir. Tarım ve Orman Bakanlığınca at yarışlarına dayalı müşterek bahisleri tertip etme hak ve yetkisi **Türkiye Jokey Kulübü'ne** devredilmiştir. Uygulamada Türkiye Jokey Kulübü tarafından alınan erişim engelleme kararlarının **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu** tarafından uygulandığı görülmektedir.

Son olarak Ticaret Bakanlığı bünyesinde yer alan **Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü** tarafından 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un saadet zincirleriyle alakalı ve piramit satış sistemleri başlıklı 80. maddesi kapsamında erişimin engellenmesi kararları vermeye başlamıştır. Bu maddenin üçüncü paragrafında "Bakanlık, piramit satış¹⁸ sistemleri ile ilgili gerekli incelemeleri yapmaya ve varsa **elektronik sistemin ülkemizde durdurulması** dâhil ilgili kamu kurum veya kuruluşlarıyla iş birliği içinde gerekli önlemleri almaya yetkilidir" denilmiştir.¹⁹ Bu kapsamda alınan kararlar da uygulanmak üzere mevzuatta bu yönde bir yetkilendirme söz konusu olmamasına rağmen Erişim Sağlayıcılar Birliği'ne gönderilmektedir.

2018 İÇİNDE ERİŞİME ENGELLENEN ALAN ADLARI, URL, HABER VE İÇERİKLER

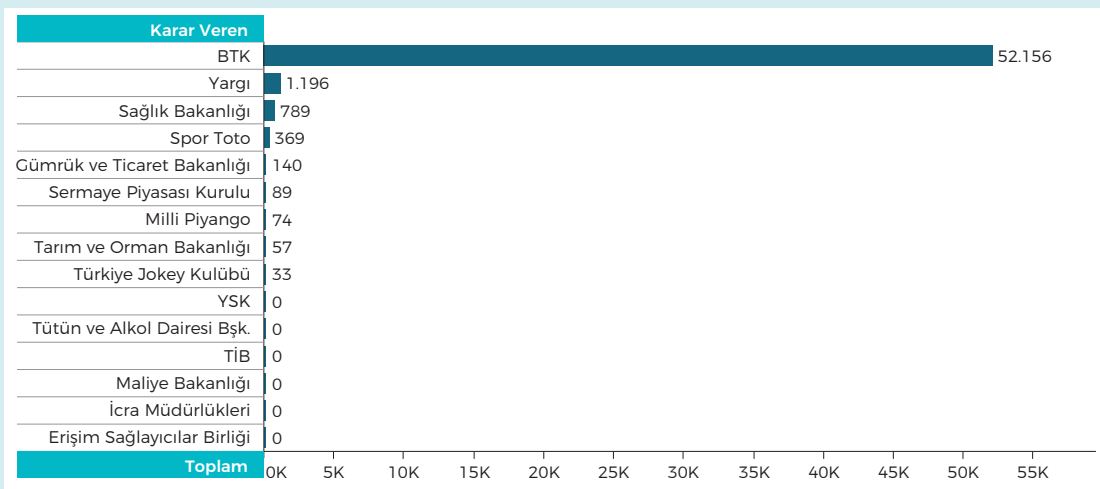
EngelliWeb projesi kapsamında 2018 yılı içinde tespit edebildiğimiz kadarıyla ve Şekil 2'de detaylandırıldığı üzere Türkiye'den **toplam 54.903** alan adı erişime engellendi²⁰ Bu engellemelerin çoğunluğu (%95'i), **52.156 alan adı** ile BTK Başkanı tarafından 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamında erişime engellenmiştir. **1196** alan adına hakimlik, savcılık ve mahkeme kararlarıyla, **789** alan adına Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından, **369** alan adına Spor Toto Teşkilat Başkanlığı tarafından, **140** alan adına Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, **89** alan adına Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, **74** alan adına Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından, **57** alan adına Tarım ve Orman Bakanlığı, Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından ve **33** alan adına da Türkiye Jokey Kulübü tarafından erişimin engellendiği tespit edilmiştir.

¹⁸ Piramit satış; katılımcılarına bir miktar para veya malvarlığı ortaya koymak karşılığında, sisteme aynı şartlar altında başka katılımcılar bulma koşuluyla bir para veya malvarlığı kazancı olanağı ümidi veren ve malvarlığı kazancının elde edilmesini tamamen veya kısmen diğer katılımcıların da koşullara uygun davranmasına bağlı kılan, gerçekçi olmayan veya gerçekleşmesi çok güç olan kazanç beklentisi sistemidir.

¹⁹ Müdürlük, bu hükme istinaden 6502 sayılı Kanun'un ceza hükümleri ile ilgili 77. maddesinin 17. fıkrasında yer alan "Bu Kanunun 80 inci maddesine aykırı olarak piramit satış sistemini başlatan, düzenleyen veya toplandı, elektronik posta veya diğer birçok kimsenin de katılımını sağlamaya elverişli yöntemlerle yayan veya böyle bir sistemin diğer bir şekilde yayılmasını ticari amaçlarla destekleyenler hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır" hükmü uyarınca suç duyurusunda da bulunabilir.

²⁰ 2018 içinde tespit ettiğimiz diğer 1456 farklı alan adının ise hangi tarihlerde erişime engellendiğini tespit edemedik.

Şekil 2: Erişimi Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2018)

Bu engellemelerle birlikte genel toplamda **2018 yılı sonu itibarıyla Türkiye’den toplam 245.825 alan adı** erişime engellenmiştir. Bu alan adlarından Şekil 3’te detaylı bir şekilde görüleceği üzere **114.899 tanesi** kapatılana kadar TİB tarafından, **114.772 tanesi** BTK Başkanı tarafından olmak üzere **229.671 tanesi** idari tedbir kararlarıyla, **11.879 tanesi** hakimlikler, savcılıklar ve mahkemeler tarafından, **3152 tanesi** Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından, **436 tanesi** Spor Toto Teşkilat Başkanlığı tarafından, **179 tanesi** Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, **150 tanesi** Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, **142 tanesi** Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından, **86 tanesi** Türkiye Jokey Kulübü tarafından, **8 tanesi** Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından, **5 tanesi** Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı tarafından, ve **5 tanesi** de Yüksek Seçim Kurulu tarafından erişime engellenmiştir.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun 4 Mayıs 2017 tarihinde yürürlüğe girmişti. 5651 Sayılı Kanun’un 8. maddesinde “İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir” denilerek Türk Ceza Kanununda yer alan; intihara yönlendirme,²¹ çocukların cinsel istismarı,²² uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,²³ sağlık için tehlikeli madde temini,²⁴ müstehcenlik,²⁵ fuhuş,²⁶ kumar oynanması için yer ve imkân sağlama²⁷ suçları ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar için erişim engelleme öngörülmüştür.

²¹ TCK, 84. madde.

²² TCK, 103/1. madde.

²³ TCK, 190. madde.

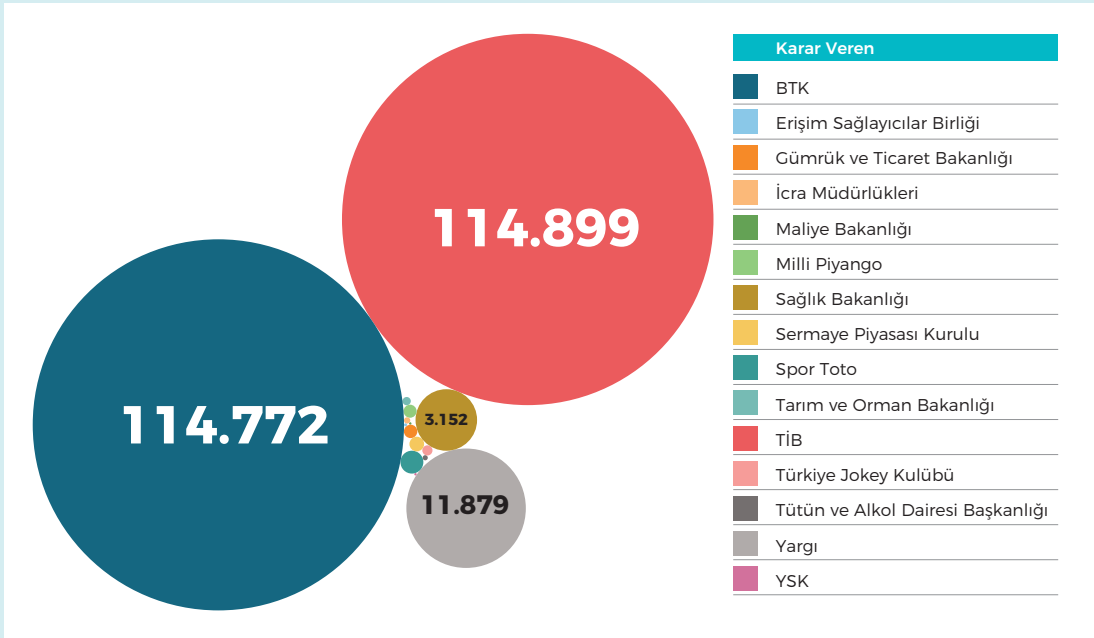
²⁴ TCK, 194. madde.

²⁵ TCK, 226. madde.

²⁶ TCK, 227. madde.

²⁷ TCK, 228. madde.

Şekil 3: 5651 Sayılı Kanun'un 8. Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen Alan Adları

8. maddedeki suçlarla ilgili erişim engelleme kararlarının verilmesi iki koldan mümkün kılınırken, “**Koruma Tedbiri**” olarak soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından erişim engelleme kararları verilebilir. Fakat, 8. madde kapsamındaki erişim engelleme kararları ağırlıklıla “**İdari Tedbir**” kararlarıyla kapatılana kadar TİB, sonrasında ise BTK Başkanı tarafından 8. maddede yer alan suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulursa bile, içerikler çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik ve fuhuş içeriyorsa re’sen BTK Başkanı tarafından verilebilir hükmüne istinaden verilmektedir.

2018 içinde tespit edebildiğimiz kadarıyla BTK tarafından toplam **52.034 idari tedbir kararıyla 52.156 alan adı ve web sitesine** erişim engellenmiştir. 2018 içinde erişime engellenen alan adlarının **12.134** tanesini (yaklaşık %22) kumar ve bahis siteleri oluşturmaktadır.

Aşağıda detaylandırılacağı üzere BTK Başkanı’na yurt dışındaki müstehcen sitelerle ilgili erişim engelleme yetkisi Anayasa Mahkemesi tarafından Şubat 2018 içinde verilen bir kararla iptal edilmiştir.

BTK BAŞKANININ MÜSTEHCENLİK SUÇU İLE İLGİLİ YURT DIŞINDAKİ SİTELERE ERİŞİM ENGELLEME YETKİSİ İPTAL EDİLDİ

Anayasa Mahkemesi'nin TİB ve daha sonra da BTK Başkanına devredilen idari tedbir yolu ile erişimin engellenmesi yetkisi ile ilgili bir karar 07.02.2018 tarihinde Resmi Gazetede yayınlandı. Danıştay 13. Dairesi'nden itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesi'ne gelen başvuru ile ilgili kararında Anayasa Mahkemesi, BTK Başkanı'na 5651 sayılı Kanun'un **8/4 maddesi ile verilen yurt dışındaki "müstehcen" (madde 8/1(5)) sitelere erişim engelleme yetkisini oyçokluğu ile Anayasa'ya aykırı buldu ve iptal etti.**²⁸

Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen kural ve yetki yukarıda da belirtildiği üzere BTK Başkanına 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 4. fıkrası ile verilmişti ve iptal edilmeden önce bu hükme göre BTK Başkanı içeriklerinde çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik ve fuhuş olduğu iddia edilen web sitelerine "yeterli şüphe" bulunduğu re'sen erişim engelleyebiliyordu. Aşağıda görüleceği üzere ilgili hüküm:

(4) İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsun bile, içeriği birinci fıkranın (a) bendinin (2- Çocukların cinsel istismarı) ve **(5- Müstehcenlik)** ve (6-Fuhuş) numaralı alt bentlerinde yazılı suçları oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkan tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.

şeklinde. Anayasa Mahkemesi ise iptal kararında 8. maddenin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan; "İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde..." ibaresinin, Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (5) numaralı alt bendi ve "... yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkanlık tarafından verilir." ibaresinin "İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde..." ibaresi ve Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (5) numaralı alt bendi yönünden iptal edilmesine karar verdi. Dolayısıyla, 5 numaralı alt bendinde atıf yapılan müstehcenlik suçu açısından yurt dışındaki web sitelerine erişimin engellenmesi yetkisi iptal edildi.

Anayasa Mahkemesi iptal ettiği yetki ile ilgili olarak "içeriği suç oluşturan bir yayının, suç işlemek veya işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla faaliyette bulunmayan, kitlesel haberleşme ve iletişim sağlayan internet sitelerinde paylaşılması durumunda da **hâkim onayı gerekmeksizin** idarece resen erişimin engellenmesi kararı verilmesine olanak tanımaktadır" demiş ve BTK Başkanı tarafından bu tip kararların re'sen ve hakim onayı olmadan alınmasının sorunlu olduğuna dikkat çekmiş ve hukuk devletinin temel ilkelere bir tanesi olan "belirlilik" ilkesine aykırı olduğuna hükmetmiştir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına imkân tanımaması gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya so-

²⁸ E. 2015/76., K. 2017/153, K.T. 15.11.2017, R.G. Tarih – Sayı: 7.2.2018 – 30325.

nucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.²⁹

Anayasa Mahkemesi'ne göre, itiraz konusu kuralda ise TİB ve dolayısıyla ilgili maddenin yeni şeklinde BTK Başkanı tarafından yurt dışında müstehcenlik suçu oluşturan yayınlara re'sen erişimin engellenmesi kararı verilebileceği belirtilmekle yetinilmiş, Kanun'un anılan hükümlerinde öngörüldüğü gibi erişimin kademeli olarak engellenip engellenmeyeceğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Böylece, **itiraz konusu kuralla idareye kapsam ve sınırları belirsiz şekilde erişimin engellenmesi yetkisi tanınmıştır**. Erişimin engellenmesi kararı verilmesinin dayanağı olan itiraz konusu kural anlaşılır, açık ve net olma zorunluluğunu karşılamadığından Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması güvencesiyle bağdaşmamaktadır.

Anayasa Mahkemesi bu kararının Resmi Gazetede (07.02.2018) yayımlanmasından itibaren bir yıl sonra (07.02.2019) yürürlüğe girmesine karar vermiş ve **7 Şubat 2019** tarihi itibarı ile 5651 sayılı Kanun'da yeni bir değişiklik de yapılmadığı için BTK Başkanı bu tarih itibarı ile yurt dışındaki müstehcen sitelere artık erişim engelleyemeyecek. Dolayısıyla, artık müstehcenlik suçuna istinaden erişimin engellenmesi kararları ancak sulh ceza hakimlikleri tarafından verilebilecek.

5651 SAYILI KANUN'UN 8/A MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN ALAN ADLARI, URL, HABER VE İÇERİKLER

5651 sayılı Kanununun 8. maddesine millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile ilgili eklenen 16 sayılı paragrafla TİB'e verilen erişim engelleme yetkisi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildikten³⁰ sonra 5651 sayılı Kanun'a "*Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi*" başlıklı yeni bir 8/A maddesi 27.03.2015 tarihinde eklenmiştir.

Bu yeni 8/A maddesiyle öncelikle **hakimlere** yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verme yetkisi verilmiştir.

Ayrıca, 8/A maddesi kapsamında 27.03.2015 tarihinden 02.07.2018 tarihine kadar **Başbakanlığa**, bu tarihten sonra ise **Cumhurbaşkanlığına gecikmesinde sakınca bulunan** hâllerde yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması amacı ile İnternet içeriklerine erişimin engellenmesini BTK Başkanı'ndan talep etme yetkisi verilmiştir. Benzer şekilde, "**ilgili bakanlıklar**" adı altında yürütme organlarına da millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması amacı ile İnternet içeriklerine erişimin engellenmesini BTK Başkanı'ndan talep etme yetkisi verilmiştir.

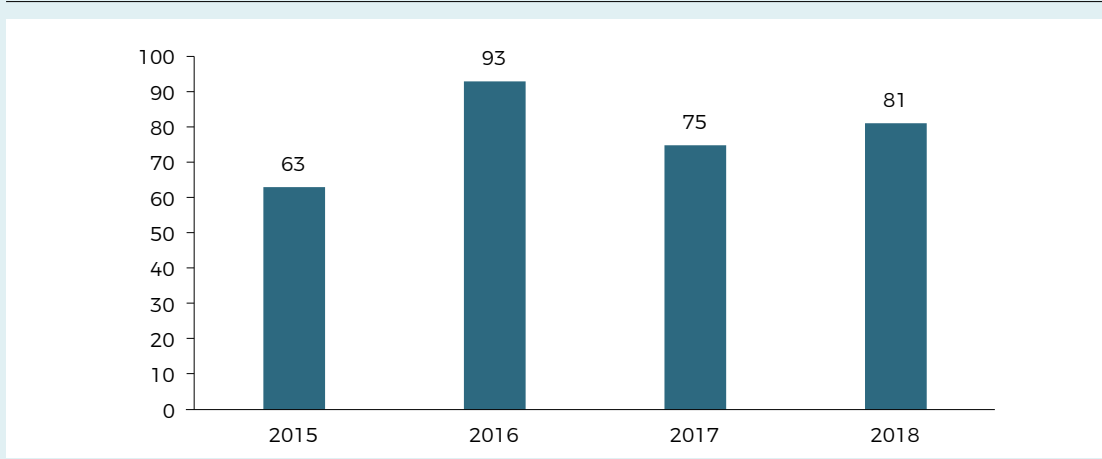
²⁹ AYM, E. 2015/72, K. 2016/44, 26.05.2016, § 7.

³⁰ 2014/149 E., 2014/151 K., 2/10/2014.

BTK Başkanı bu talepleri değerlendirip İnternet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkan tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren **dört saat içinde** yerine getirilir.

8/A maddesi kapsamında erişim engeli talebi BTK Başkanı tarafından yerine getirilirken, Başkanın idari tedbir uygulamasını **24 saat içinde** sulh ceza hakimliklerinin onayına sunması ve hakimliklerin de **48 saat içinde** bu talepleri değerlendirip, karara bağlaması gerekiyor. Bu madde kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şekilde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

Şekil 4: Yıllara göre 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Alınan 8/A Karar Sayıları

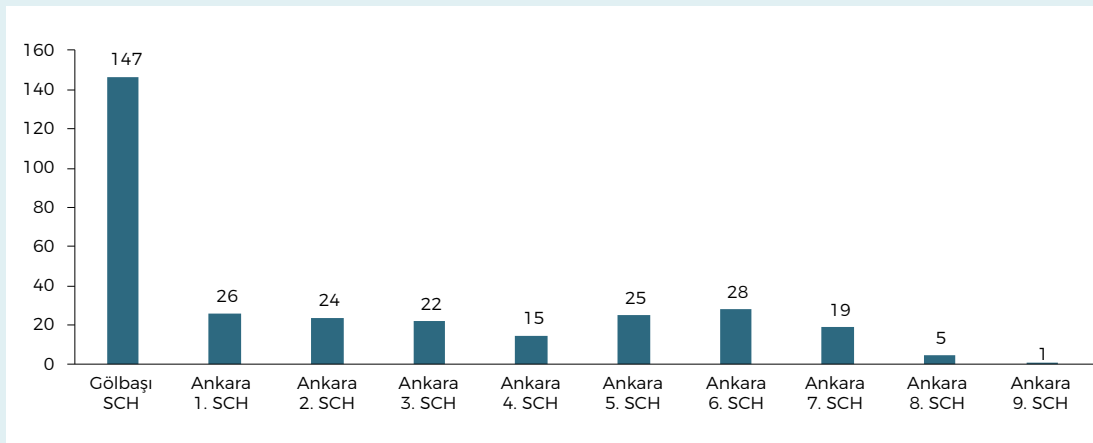
8/A maddesi özellikle **7 Haziran 2015** genel seçimlerinden sonra siyasi bir susturucu araç olarak kullanılmaya başlanmış, sadece Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından **22 Temmuz 2015** ve **12 Aralık 2016** tarihleri arasında **143 tane** erişim engelleme kararı verilmiştir.³¹ **13 Aralık 2016** itibarı ile ise BTK Başkanı tarafından Başbakanlık

³¹ Bkz. Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin 2015/609, 2015/631, 2015/645, 2015/646, 2015/647, 2015/648, 2015/650, 2015/662, 2015/672, 2015/682, 2015/691, 2015/705, 2015/710, 2015/713, 2015/720, 2015/723, 2015/728, 2015/751, 2015/759, 2015/763, 2015/765, 2015/769, 2015/771, 2015/774, 2015/778, 2015/779, 2015/790, 2015/792, 2015/810, 2015/828, 2015/829, 2015/837, 2015/839, 2015/840, 2015/845, 2015/860, 2015/861, 2015/871, 2015/878, 2015/887, 2015/891, 2015/897, 2015/898, 2015/899, 2015/902, 2015/903, 2015/915, 2015/930, 2015/931, 2015/937, 2015/947, 2015/955, 2015/958, 2015/960, 2015/972, 2015/1003, 2015/1012, 2015/1015, 2015/1021, 2015/1107, 2015/1169, 2015/1197, 2016/01, 2016/02, 2016/28, 2016/53, 2016/57, 2016/65, 2016/74, 2016/129, 2016/205, 2016/219, 2016/293, 2016/311, 2016/320, 2016/328, 2016/329, 2016/354, 2016/374, 2016/442, 2016/444, 2016/445, 2016/474, 2016/492, 2016/539, 2016/553, 2016/574, 2016/574, 2016/588, 2016/614, 2016/615, 2016/693, 2016/696, 2016/701, 2016/722, 2016/726, 2016/753, 2016/775, 2016/776, 2016/781, 2016/809, 2016/826, 2016/834, 2016/846, 2016/847, 2016/849, 2016/869, 2016/875, 2016/880, 2016/896, 2016/905, 2016/908, 2016/949, 2016/957, 2016/959, 2016/972, 2016/975, 2016/987, 2016/995, 2016/1002, 2016/1036, 2016/1040, 2016/1047, 2016/1076, 2016/1084, 2016/1093, 2016/1108, 2016/1113, 2016/1127, 2016/1145, 2016/1187, 2016/1195, 2016/1223, 2016/1239, 2016/1248, 2016/1260, 2016/1286, 2016/1346, 2016/1415, 2016/1469, 2016/1500 sayılı kararları.

ve ilgili bakanlıkların talepleri üzerine verilen idari tedbir kararları Ankara sulh ceza hakimlikleri tarafından işleme konulmaya başlanmış ve **02 Temmuz 2018** tarihine kadar **7 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından 8/A maddesine dayanılarak **145 ayrı erişim engelleme kararı** daha verilmiştir. **02 Temmuz 2018** tarihinden **31 Aralık, 2018** tarihine kadar, bilindiği kadarıyla Cumhurbaşkanlığı tarafından 8/A maddesi kapsamında **19 talep yapılmış** ve tüm bu talepler 7 farklı sulh ceza hakimliği tarafından kabul edilmiştir.

Yıllık bazda ise Şekil 4'te görüleceği üzere 2015 yılı içinde toplam **63**, 2016 yılı içinde toplam **93**, 2017 yılı içinde toplam **75** 8/A kararı verilmiştir. **2018 genelinde de toplam 81 tane 8/A** kararı verilmiş³² ve bu kararlarla **356 alan adı ve çok sayıda haber adresine ve sosyal medya içeriğine** erişim engellenmiştir. 2018 sonu itibarıyla bilinen **toplam 311 8/A** kararıyla **1.680 alan adına, yüzlerce haber adresine ve sosyal medya içeriğine** erişim engellenmiştir. İstanbul ve Diyarbakır'da bulunan sulh ceza hakimlikleri tarafından da tek tük 8/A kararları verilmekle birlikte bu kararların toplam rakamı bilinmemektedir. 8/A kararlarında 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde olduğu gibi şeffaf bir uygulama yapılmamakta ve 8/A maddesi kapsamında erişime engellenen URL'ler erişilmeye çalışıldığı zaman içeriği erişime engelleyen sulh ceza hakimliği bilgilerine ulaşılamamaktadır.

Şekil 5: 8/A Kararlarının Hakimliklere Göre Dağılımı (2015-2018)

Sulh ceza hakimlikleri bazında bir değerlendirme yapıldığında 2018 sonu itibarı ile verilen toplam 312 karardan Şekil 5'de görüleceği üzere 147 tanesinin Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından 13.07.2015 ve 07.12.2016 tarihleri arasında verildiği gözlemlenmektedir. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın kapatılmadan önce Gölbaşı yerleşkesinde bulunmasından dolayı arka arkaya 147 karar Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir.

³² 2018 içinde verilen 69 8/A kararından 10 tanesi Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 11 tanesi Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği, 14 tanesi Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 8 tanesi Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, 6 tanesi Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, 11 tanesi Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği ve 9 tanesi de Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir.

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın kapatılması ile 8/A kapsamında idari tedbir kararları 24 Haziran, 2018 seçimleri öncesinde ağırlıklı olarak Başbakanlık tarafından talep edilmiş, 24 Haziran seçimlerinden sonra ise Başbakanlığın kapatılması ile talepler ağırlıklı olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılmaya başlanmış, bu talepler BTK Başkanı tarafından onaylanıp idari tedbir kararları verilmiş ve dolayısıyla görev bölgesi itibarıyla Ankara'daki tüm sulh ceza hakimlikleri tarafından 8/A kararları verilmeye başlanmıştır.

Ankara sulh ceza hakimlikleri tarafından **2018 sonu itibarıyla verilen toplam 165 8/A** karardan Şekil 5'te görüleceği üzere **28 tanesi** Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği, **26 tanesi** Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, **25 tanesi** Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, **24 tanesi** Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği, **22 tanesi** Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, **19 tanesi** Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, **10 tanesi** Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, **5 tanesi** Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği ve **1 tanesi** de Ankara 9. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir.

WIKİPEDIA & SENDİKA.ORG ENGELLEMELERİ 8/A MADDESİ KAPSAMINDA YAPILDI

Dünya'da ve Türkiye'de milyonlarca kullanıcıya sahip özgür ansiklopedi Wikipedia platformuna (wikipedia.org) Türkiye'den Başbakanlığın 8/A maddesi talebi üzerine Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği kararı il 29 Nisan, 2017 tarihinden beri erişim engelli.³³ Karar gerekçesinde platformda yer alan iki yazının terörü öven, şiddete ve suça teşvik eden, kamu düzenini ve millî güvenliği tehdit eden içerikler olduğu belirtildi. Wikipedia'yı erişime engelleme terörle mücadeleye hiçbir katkısı olmadığı ortadayken bu karara karşı yapılan itirazlar da reddedilince³⁴ süreç Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştır.

Benzer şekilde, Sendika.Org haber platformu da 8/A maddesi kapsamında 7 farklı Ankara sulh ceza hakimliği kararları ile 2015-2017 döneminde 62 defa erişime engellenmişti. Bu kararlara karşı yapılan 62 itiraz da tek satırlık şablon gerekçelerle reddedilmiş ve kararların kesinleşmesi ile süreç 2017 içinde Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştı. İşbu raporun yazıldığı tarih itibarı ile **8/A kapsamındaki bu raporda bahsi geçen bireysel başvuruların hiç biri Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlanmamıştır.**

³³ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararı.

³⁴ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği itirazları 04.05.2017 tarihli ve 2017/3150 Değişik İş sayılı kararı ile reddederek 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararının düzeltilmesini gerektirecek bir husus olmadığına karar vermiştir. Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği ise itirazları 07.05.2017 tarihinde 2017/3172 Değişik İş sayılı kararı ile reddetmiştir. Gereksiz kararda sadece "Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2017/3150 Değişik İş sayılı kararında herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşıldığından" itirazın reddine karar verildiği belirtilmiştir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9 VE 9/A MADDELERİ KAPSAMINDA ERİŞİM ENGELLEME UYGULAMALARI

17-25 Aralık 2013 yolsuzluk soruşturmalarından sonra yeni bir Torba Yasa Teklifi içerisinde 5651 sayılı Kanun'da değişiklik yapan bir çok yeni madde dahil edilmiştir. İlgili yasa teklifi TBMM Planlama ve Bütçe Komisyonu'na gönderilmiş, çok kısa bir sürede Komisyon 125 madde ve içerisinde 5651 sayılı Yasa değişikliklerinin de bulunduğu 42 farklı Yasa ve KHK'yi tek bir yasa tasarısı haline getirip birleştirilerek 16 Ocak 2014 tarihinde TBMM Genel Kurul'una sunmuştur. 6518 sayılı tasarı Şubat 2014 içinde kanunlaşmıştır. Böylece, 5651 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik sonucu eklenen maddelerle iki yeni erişim engelleme yöntemi daha mevzuata eklenmiştir.

6 Şubat 2014 kabul tarihli 6518 sayılı Kanunla değiştirilen 5651 sayılı Kanun'un "içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" başlıklı 9. maddesi ile "**kişilik haklarının ihlali**" ve 5651 sayılı Kanun'a yeni eklenen 9/A maddesi ile "**özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi**" mümkün kılınmıştır. Bu değişikliklerle birlikte Kanun'a eklenen 6/A maddesi ile de **Erişim Sağlayıcılar Birliği**'nin kurulması zorunlu kılınmış, tüm "kişilik haklarının ihlali" ve "özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi" ile ilgili erişim engelleme kararlarının gereğinin yapılması için doğrudan Birliğe gönderilmesi ve bu kapsamda Birliğe yapılan tebligatların aynı zamanda erişim sağlayıcılara da yapılmış sayılacağı bu maddede belirtilmiştir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9. MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN URL, HABER VE İÇERİKLER

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereği, kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların erişimin engellenmesi ile ilgili talepleri sulh ceza hakimleri tarafından 24 saat içinde karara bağlanır. Hâkim, bu madde kapsamında vereceği erişimin engellenmesi kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça İnternet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Sulh ceza hakimlikleri tarafından 9. madde kapsamında verilen erişim engelleme kararları madde 9(5) gereği uygulanmak üzere Erişim Sağlayıcılar Birliği'ne gönderilmektedir.

Ağustos 2014 içinde 5651 Sayılı Kanun'un madde 6/A'sında belirtilen görevleri yerine getirmek için faaliyetlerine başlayan Birliğe 2015 içinde Türkiye genelinde sulh ceza hakimliklerinden yaklaşık 10.000 tanesi madde 9 kapsamında olmak üzere toplam 12.000 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. Bu kararlarla, **2015 sonu itibarı ile 35.000 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. 2016 içinde ise Erişim Sağlayıcılar Birliğine yaklaşık 14.000 tanesi 9. madde kapsamında olmak üzere toplam 16.400 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. **Bu kararlarla, 2016 sonu itibarı ile 86.351 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. 2017 içinde ise Erişim Sağlayıcılar Birliğine yaklaşık 21.000 tanesi 9. madde kapsamında olmak üzere toplam 48.671 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. **Bu**

kararlarla, 2017 sonu itibarı ile 99.952 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir.³⁵

Erişimin engellenmesi kararlarıyla ilgili olarak yapılan itirazlar incelendiğinde 2015 yılı içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından 840 tane erişimin engellenmesinin kararının kaldırılmasına karar verilirken 2016 içinde ise sadece 489 tane erişimin engellenmesinin kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. 2017 içinde de 582 tane erişimin engellenmesinin kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

EngelliWeb projesi kapsamında bugüne kadar 9. madde kapsamında 308 farklı hakimlik tarafından verilen 2.291 farklı kararla erişimi engellenmiş 7.705 URL tespit edilmiştir. 2014 yılı içinde 171 URL, 2015 yılı içinde 552 URL, 2016 yılı içinde 1.489 URL, 2017 yılı içinde 1.596 URL, 2018 yılı içinde 3.306 URL ve işbu raporun yazım tarihine kadar 2019 yılı içinde 371 URL'nin engellendiği tespit edilmiştir.

ENGELLENEN HABER (URL) İSTATİSTİKLERİ - 2018

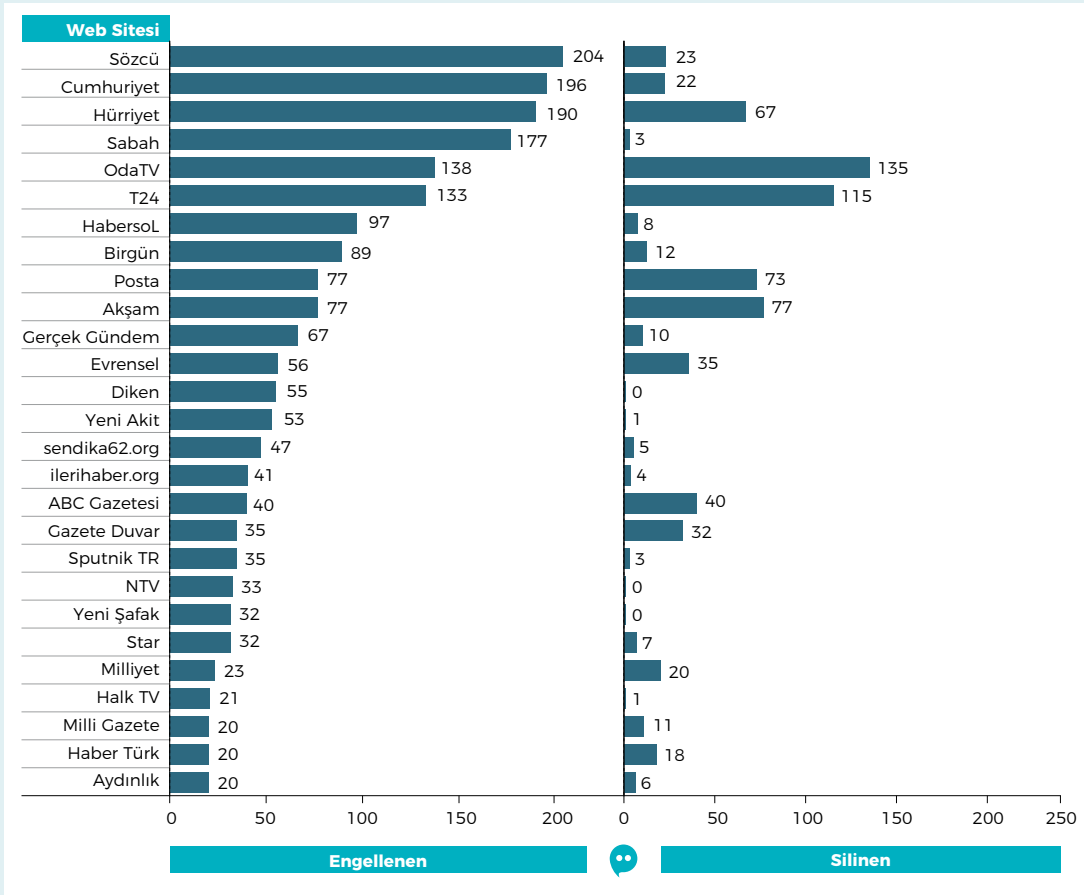
Yukarıda da belirtildiği üzere 2018 yılı içinde erişime engellenen 3.306 haber adresi (URL) tespit edilmiştir. Bu haberler 159 farklı sulh ceza hakimliği tarafından verilen 618 farklı kararla erişime engellenmiştir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere ilk yirmiye giren haber siteleri, bu sitelerin kaçar tane haberinin erişime engellendiği, bu haber sitelerinin erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı ve engellenen URL sayısı ile silinen/çıkartılan URL sayısı oranı gösterilmektedir.

Dolayısıyla, Şekil 6'da görüleceği üzere 2018 yılı içinde “**en çok haberi engellenen haber sitesi**” kategorisinde 204 haberle **Sözcü** gazetesi ilk sırada yer almıştır. **Sözcü** gazetesi bu haberlerden 23 tanesini (%11) web sitesinden çıkartmıştır. İkinci sırada 196 haberi erişime engellenen **Cumhuriyet** yer almaktadır. Cumhuriyet de engellenen haberlerde 22 tanesini (%11) haber sitesinden kaldırmıştır. **Üçüncü sırada** ise 190 haberi erişime engellenen **Hürriyet gazetesi** yer almaktadır. Hürriyet ise erişime engellenen haberlerden 67 tanesini (%35) web sitesinden kaldırmıştır. Dördüncü sırada 177 haberi erişime engellenen **Sabah** gazetesinin haber sitesi yer almaktadır. Sabah haber sitesi erişime engellenen haberlerinden sadece 3 tanesini (%2) web sitesinden kaldırmıştır. Bu kategoride beşinci sırada ise 138 haberi erişime engellenen OdaTV haber sitesi yer almaktadır.

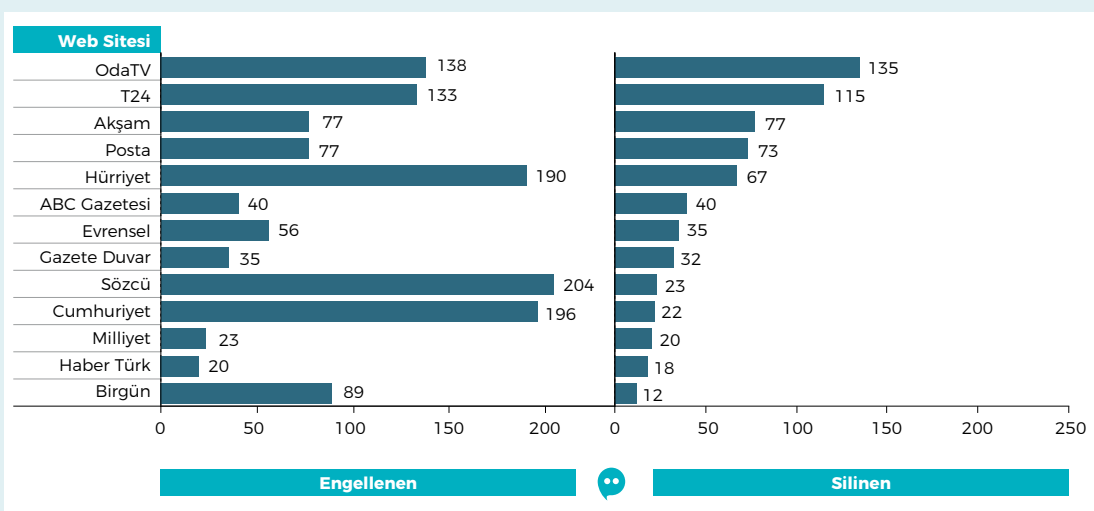
2018 içinde değerlendirmeye aldığımız bir diğer kategori “**erişime engellenen haberleri sayısal olarak en çok kaldıran ve silen**” haber sitelerinin tespitidir. Bu kategoride, Şekil 7'de görüleceği üzere **OdaTV**, erişime engellenen 138 haberinin 135 tanesini (%98) bu haberler erişime engellendikten sonra haber sitesinden kaldırarak birinci olmuştur. İkinci sırada 133 haberinin 115 tanesini (%86) kaldıran **T24 haber sitesi** yer almaktadır. Üçüncü sırada ise erişime engellenen 77 haberinin hepsini (%100) kaldıran Akşam gazetesi yer almaktadır. Dördüncü sırada ise 77 haberinden 73 (%95) tanesini haber sitesinden kaldıran **Posta** gazetesi yer almaktadır. Bu kategoride beşinci sırada ise erişime engellenen 40 haberinin hepsini (%100) kaldıran ABC gazete-

³⁵ İşbu raporun hazırlanma tarihi itibarı ile 2018 istatistiklerine ulaşılammıştır.

Şekil 6: Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları - 2018

Şekil 7: Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları - 2018

sinin haber sitesi yer almaktadır. Bu kategoride dikkat çeken diğer iki haber sitesi ise erişime engellenen **35 haberin 32 tanesini (%91)** kaldıran **Gazete Duvar** ve **56 haberinin 35 tanesini (%63)** kaldıran **Evrensel** gazetesinin web sitesidir.

Sadece **iki haber sitesi erişime engellenen hiçbir haberini kaldırmamıştır**. Bu gruptaki haber sitelerinde **Diken** erişime engellenen 55 haberinin hiç birini kaldırmakla birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise 33 haberi erişime engellenen fakat bu haberlerin hiç birini kaldırmayan **NTV** yer almaktadır.

Tablo 1: 2018 Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu

Sıra	Haber Sitesi	Engellenen URL Sayısı	Silinen URL Sayısı	Silme Oranı
1	www.sozcu.com.tr	204	23	%11
2	www.cumhuriyet.com.tr	196	22	%11
3	www.hurriyet.com.tr	190	67	%35
4	www.sabah.com.tr	177	3	%2
5	odatv.com	138	135	%98
6	t24.com.tr	133	115	%86
7	haber.sol.org.tr	97	8	%8
8	www.birgun.net	89	12	%13
9	www.aksam.com.tr	77	77	%100
10	www.posta.com.tr	77	73	%95
11	www.gercekgundem.com	67	10	%15
12	www.evrensel.net	56	35	%63
13	www.diken.com.tr	55	0	%0
14	www.yeniakit.com.tr	53	1	%2
15	sendika62.org	47	5	%11
16	www.abcgazetesi.com	40	40	%100
17	ilerihaber.org	39	4	%10
18	tr.sputniknews.com	35	3	%9
19	www.gazeteduvar.com.tr	35	32	%91
20	www.ntv.com.tr	33	0	%0

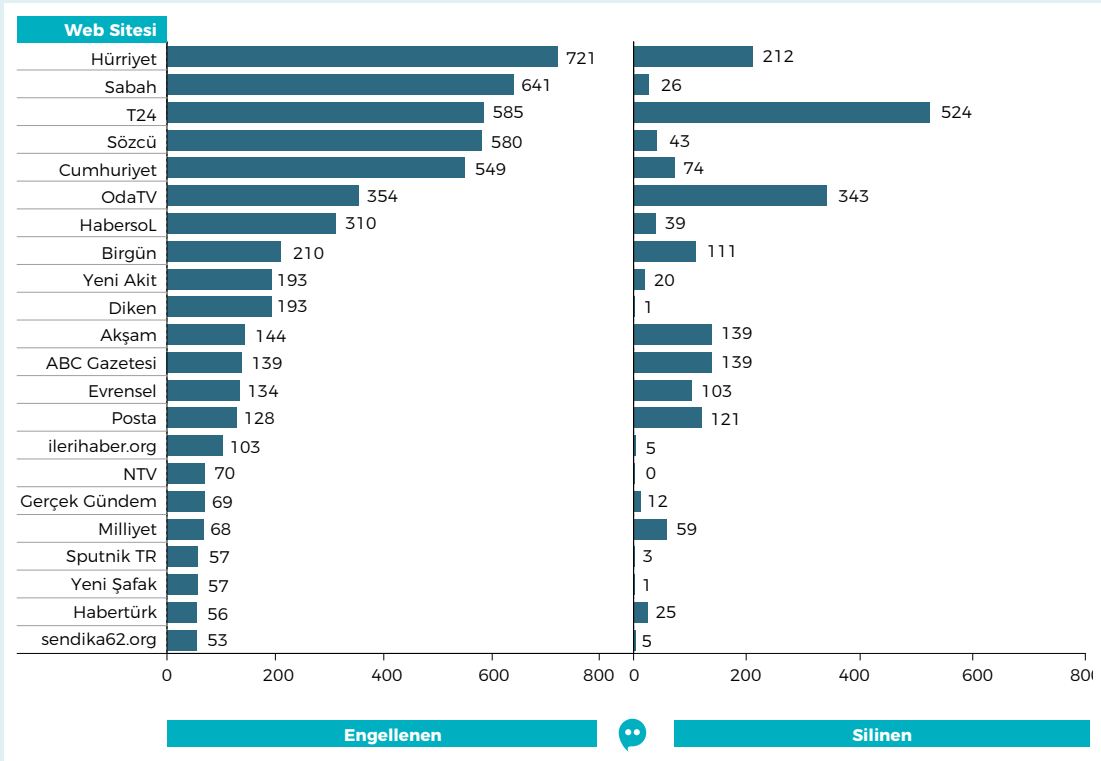
ENGELLENEN VE SİLİLEN HABER (URL) İSTATİSTİKLERİ - GENEL TOPLAM (2014-2018)

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle URL bazlı erişim engelleme yaptırımı Şubat 2014 içinde yürürlüğe girmesinden sonraki süreçte ve 31.12.2018 tarihi itibari ile erişime engellenen toplam **7.334 URL** haber adresi (URL) tespit edilmiştir. Bu haberler **287 farklı** sulh ceza hakimliği tarafından verilen **2.129**

farklı kararlar erişime engellenmiştir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere ilk yirmiye giren haber siteleri, bu sitelerin kaçar tane haberinin erişime engellendiği, bu haber sitelerinin erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı ve engellenen URL sayısı ile silinen/çıkartılan URL sayısı oranı gösterilmektedir.

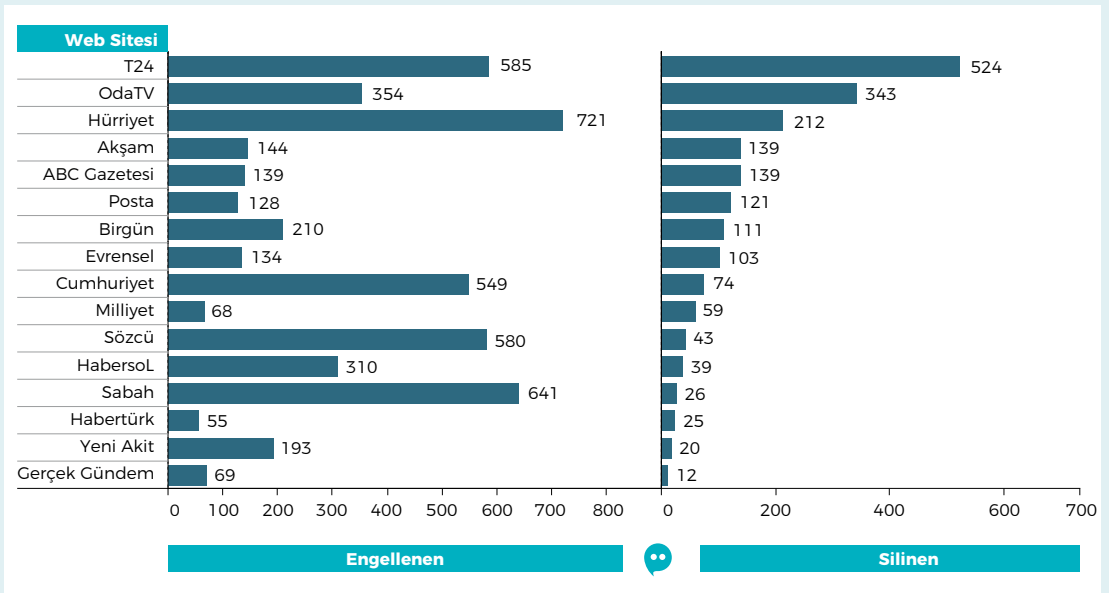
2018 sonu itibarı ile genel toplamda Şekil 8’de görüleceği üzere “**en çok haberi engellenen haber sitesi**” kategorisinde **721 haberi** engellenen **Hürriyet** birinci sırada, **641 haberi** engellenen **Sabah** ikinci sırada, **585 haberi** erişime engellenen **T24** üçüncü sırada, **580 haberi** erişime engellenen **Sözcü** dördüncü sırada ve **549 haberi** erişime engellenen **Cumhuriyet** beşinci sırada yer almaktadır.

Şekil 8: Engellenen ve Silinen (URL) Sayıları - Genel Toplamı (2014-2018)

2018 sonu itibarı ile Şekil 9’da görüleceği üzere genel toplamda “**erişime engellenen haberleri sayısal olarak en çok kaldıran ve silen**” haber sitesi **524 haberle T24** haber sitesidir. T24, 2018 sonuna kadar erişimi engellenen 585 haberinden **524** tanesini (**%90**) haber sitesinden kaldırmıştır. Bu kategoride ikinci sırada erişimi engellenen 354 haberden **343** tanesini (**%97**) kaldıran **OdaTV** haber sitesi yer almaktadır. Üçüncü sırada erişimi engellenen 721 haberinden **212** (**%29**) tanesini haber sitesinden kaldıran **Hürriyet** yer almaktadır. Dördüncü sırada erişimi engellenen 139 haberinin hepsini (**%100**) web sitesinden kaldıran ABC gazetesini haber sitesi ve beşinci sırada ise erişimi engellenen 144 haberinin 139 tanesini haber sitesinden kaldıran **Akşam** haber sitesi yer almaktadır.

Şekil 9: Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları - Genel Toplam (2014-2018)

Tablo 2: 2014-2018 Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu

Sıra	Haber Sitesi	Engellenen URL Sayısı	Silinen URL Sayısı	Silme Oranı
1	www.hurriyet.com.tr	721	212	%29
2	www.sabah.com.tr	641	26	%4
3	t24.com.tr	585	524	%90
4	www.sozcu.com.tr	580	43	%7
5	www.cumhuriyet.com.tr	549	74	%13
6	odatv.com	354	343	%97
7	haber.sol.org.tr	310	39	%13
8	www.birgun.net	210	111	%53
9	www.diken.com.tr	193	1	%1
10	www.yeniakit.com.tr	193	20	%10
11	www.aksam.com.tr	144	139	%97
12	www.abcgazetesi.com	139	139	%100
13	www.evrensel.net	134	103	%77
14	www.posta.com.tr	128	121	%95
15	ilerihaber.org	103	5	%5
16	www.ntv.com.tr	70	0	%0
17	www.gercekgundem.com	69	12	%17
18	www.milliyet.com.tr	68	59	%87
19	tr.sputniknews.com	57	3	%5
20	www.yenisafak.com	56	1	%2

5651 sayılı Kanun'un 9(3) maddesine göre hakimlikler sadece "İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hâkim bu maddede belirtilen kapsamda erişimin engellenmesine karar verebilir." Fakat, yukarıdaki tablolardan görüldüğü üzere her ne kadar 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında sulh ceza hakimlikleri sadece "erişimin engellenmesine" karar verebilse dahi çok sayıda haber sitesi sıklıkla ve giderek artarak erişime engellenen haber ve içeriklerini web sitelerinden kaldırmakta ve çıkartmaktadır. Bu uygulamanın bir sonucu olarak içerik sahipleri tarafından "kendi kendine kaldırılan içeriklerle" **oto-sansür artmakta** ve 5651 sayılı Kanun'un 9(7) maddesi "erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda" sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlar "kendiliğinden hükümsüz kalır". Bir başka deyişle, içerik sahipleri haberleri web sitelerinden kaldırıncaya sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlar da ortadan kalkmış olur. Dolayısıyla, olmayan yargı kararına karşı ne itiraz edilebilir, ne de Anayasa Mahkemesi'ne başvurulabilir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9/A MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN URL, HABER VE İÇERİKLER

5651 sayılı Kanun'un 9/A maddesi kapsamında, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, BTK'a doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir. Erişimin engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi BTK Başkanı tarafından uygulanır.

Bu uygulama üzerine erişimin engellenmesini talep eden kişiler yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararı en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Kuruma gönderir; aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar.

Ayrıca, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde doğrudan Başkanın emri üzerine erişimin engellenmesi Kurum tarafından yapılır.

Uygulamada madde 9/A'nın pek kullanılmadığını, hak ihlalinde bulunan kişilerin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Bir diğer etken de BTK'nın bu maddenin kullanılması ile ilgili hazırladığı prosedürün gereğinden fazla karmaşık olmasından kaynaklanmaktadır.³⁶ Özel hayatın gizliliği ihlalleri ile ilgili olarak "**çok hızlı**" hareket edilmesi gerektiği için 9/A maddesi Kanun koyucu tarafından öngörülmüşken BTK **ilgili ihlal formunun kuruma elden veya posta yoluyla** teslim edilmesini talep etmektedir. Bu uygulamanın sonucunda da 2015 içinde 112, 2016 içinde 93, 2017 içinde ise sadece 9 tane 9/A kararı olmak üzere toplamda **214 karar** sulh ceza hakimlikleri tarafından vatandaşların talebi üzerine verilmiştir.

36 Bkz. <https://www.ihbarweb.org.tr/ohg/>

TELİF HAKLARI İHLALLERİ VE PERISCOPE TV ENGELLEMELERİ

Twitter'a ait Periscope TV ile ilintili Digitürk'ün talebi ile pscp.tv, proxsee.pscp.tv, prod-assets.pscp.tv, prod-video-eu-central-1.pscp.tv Periscope TV uygulama adreslerine İstanbul 1. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nin 17.07.2018 tarih ve 2018/85 esas sayılı kararıyla Sportoto Süperlig futbol müsabakalarının oynandığı süreler ile sınırlı olmak üzere ihtiyati tedbir yolu ile erişimin engellenmesine karar verilmiştir. 2018-19 Süperlig futbol sezonu boyunca da Digitürk'te yayınlanan her maç süresi boyunca yukarıda isimleri belirtilmiş olan Periscope TV adreslerine Türkiye'den erişim engellenmiştir. Erişim engelleme kararlarının icrası Erişim Sağlayıcılar Birliği tarafından yapılmıştır. 2018 sonunda Sportoto Süperlig'in 17 haftalık birinci yarısı tamamlanmış ve bu dönemde Periscope TV engellemesi tam 64 defa uygulanmıştır.

Bu internet sitesi (pscp.tv)

aşağıdaki kararlara istinaden 5651 sayılı Kanun uyarınca Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından erişime engellenmiştir.

- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı
- * İSTANBUL 1. FİKRİ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ'nin 17-07-2018 tarih ve 2018/85 sayılı kararı

2018 İçinde Erişime Engellenen Sosyal Medya Hesapları ve İçerikler

TWITTER ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKiYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

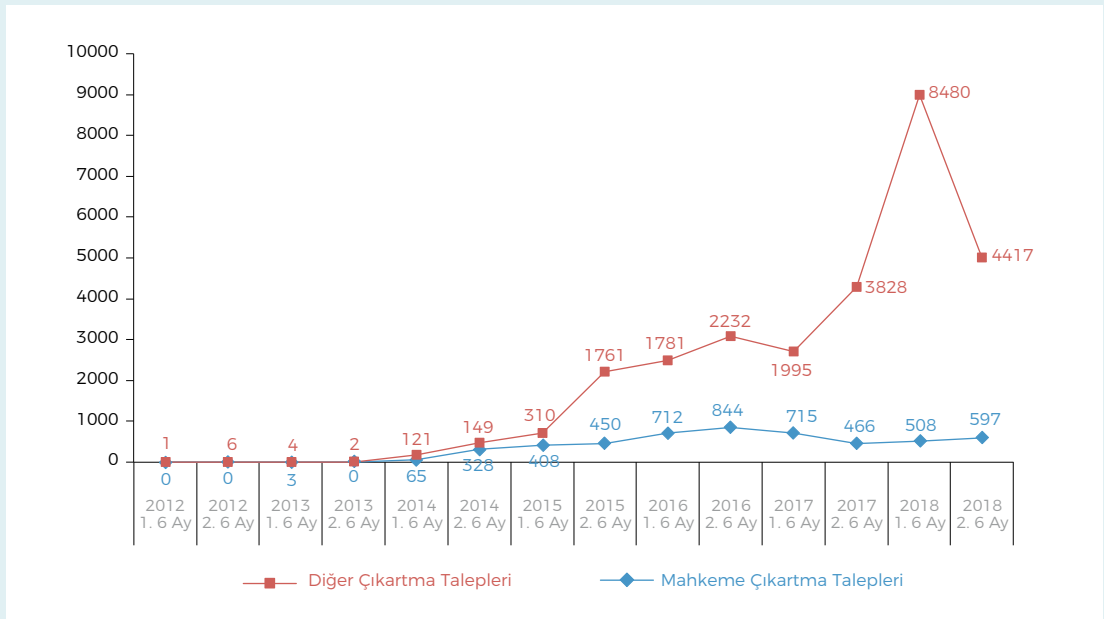
Twitter 2012 yılının başından itibaren her yıl iki defa Şeffaflık Raporu yayınlamaya başladı. Twitter, tüm bu raporlarda, Tablo 3 ve Şekil 10'da detaylandırıldığı üzere yerel mahkemeler tarafından kendisine gönderilen çıkartma/kaldırma karar sayılarını, mahkemeler dışında, hükümet organları veya diğer gerçek veya tüzel kişiler tarafından kendisine gönderilen çıkartma/kaldırma taleplerini, çıkartma yüzdelerini, kapatılması talep edilen hesap ve kapatılan/çıkartılan hesap sayılarını, Türkiye dahil ülke bazında Twitter platformundan çıkartılan veya ülke bazlı görünümü engellenen tweet sayılarını açıklamaktadır.

Tablo 3: Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye: Tüm İstatistikler

Rapor Dönemi	Mahkeme ıkartma Kararları	Diğer ıkartma Talepleri	ıkartma Yüzdeleri	Hesap Sayıları	ıkartılan Hesaplar	Türkiye - ıkartılan Tweetler	Global - ıkartılan Tweetler	Diğer Ülkeler - ıkartılan Tweetler
2012: 1. 6 Ay	1	0	0%	7	0	0	0	0
2012: 2. 6 Ay	0	6	0%	9	0	0	44	44
2013: 1. 6 Ay	3	4	0%	30	0	0	73	73
2013: 2. 6 Ay	2	0	0%	2	0	0	191	191
2014: 1. 6 Ay	65	121	30%	304	17	183	251	68
2014: 2. 6 Ay	328	149	50%	2642	62	1820	1982	162
2015: 1. 6 Ay	408	310	34%	1978	125	1667	2534	867
2015: 2. 6 Ay	450	1761	23%	8092	414	3003	3353	350
2016: 1. 6 Ay	712	1781		14953	222	1571	2599	1028
2016: 2. 6 Ay	844	2232	19%	8417	290	489	1113	624
2017: 1. 6 Ay	715	1995	11%	9289	204	497	1463	966
2017: 2. 6 Ay	466	3828	3%	6544	148	322	1122	800
2018: 1. 6 Ay	508	8480	18%	13843	425	1464	2656	1192
2018: 2. 6 Ay	597	4417	0%	9155	72	355	2471	2116
Toplam	5099	25084		75265	1979	11371	19852	8481

2018 içinde Türkiye’den Twitter’a 1105 mahkeme kararı ve 12.897 diğ er çıkartma talebi gönderildiğ i ve bu taleplerle 22.998 Twitter hesabının kapatılmasının talep edildiğ i görülmektedir. Twitter ise 2018 içinde sadece **497 hesabı ve 1819 tweeti** Türkiye’den görünmez kıldığını açıklamıştır. EngelliWeb rapor çalışmasında da 2018 yılı içinde Türkiye’den **eriş imi engellenen 523 Twitter hesabı** tespit edilmiştir.

Şekil 10: Twitter’a Türkiye’den Gönderilen Talepler

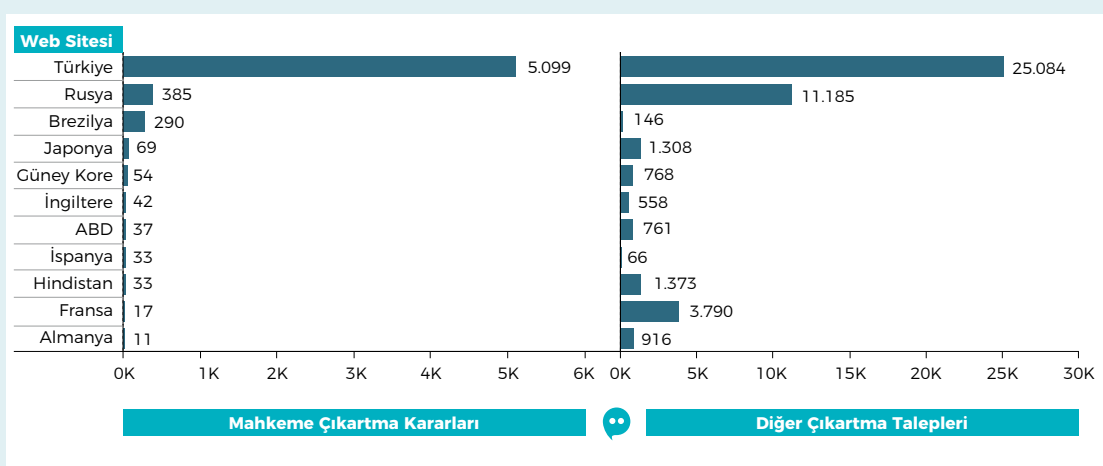
Diğ er ülkelerle karşılaştırıldığında 2018 içinde Twitter’a gönderilen mahkeme kararlarında 1105 kararla Türkiye birinci durumda iken, ikinci sırada 372 kararla Rusya ve üçüncü sırada ise 107 kararla Brezilya yer almaktadır. Diğ er kaldırma/çıkartma taleplerinde ise Türkiye 2018 içinde 12.897 taleple açık ara birinci olurken, 4613 diğ er taleple Rusya ikinci sırada, 850 taleple de Japonya üçüncü sırada yer almaktadır. 2018 içinde en çok Twitter hesabı da Türkiye’den gelen taleplerle görünmez kılınırken, Türkiye 497 hesapla birinci, 124 hesapla Hindistan ikinci ve 74 hesapla Rusya üçüncü olmuştur. Son olarak Türkiye 2018 içinde en çok çıkartılan tweet sıralamasında da Dünya birincisi olarak 1819 tweetle yer almış, 1798 tweetle Rusya ikinci sırada ve 612 tweetle Hindistan üçüncü sırada yer almıştır.

TWİTTER ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA DÜNYA GENELİNDE TÜRKİYE’NİN DURUMU

2012-2018 Twitter Şeffaflık raporlarında dünya genelinde Türkiye’nin durumu değerlendirildiğ inde de aşağıdaki tablolardan görüleceğ i üzere Türkiye açısından vahim bir tablo ortaya çıkmaktadır. 2012 başı ve 2018 yıl sonu itibarı ile Şekil 11’de görüleceğ i

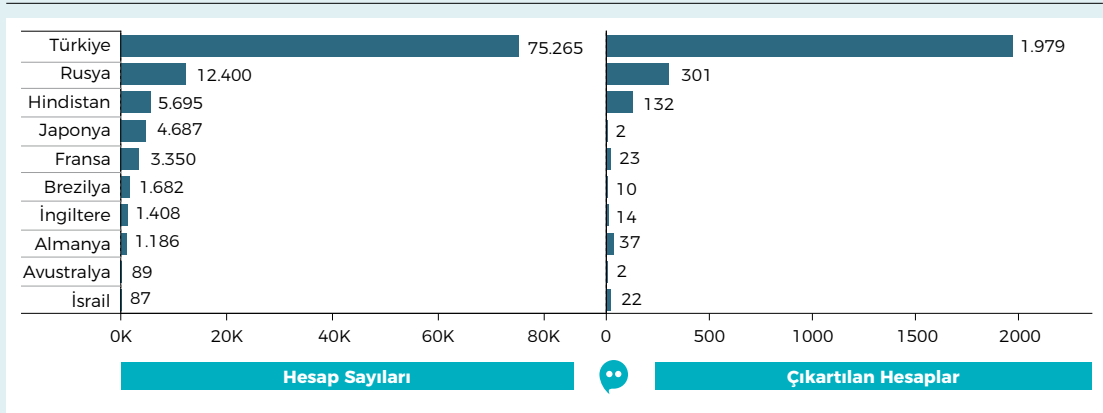
üzere Türkiye’den Twitter’a toplam 5099 mahkeme kararı gönderilmiş. Aynı dönemde Twitter’a Rusya’dan 385 ve Brezilya’dan 290 mahkeme kararı gönderilmiş. Diğer çıkartma taleplerine bakıldığında Türkiye’den Twitter’a 25.084 diğer çıkartma talebi gönderilirken Rusya’dan 11.185 ve Fransa’dan 3790 talep gönderilmiş.

Şekil 11: Twitter Şeffaflık Raporlarında Mahkeme Kararları ve Diğer Çıkartma Talepleri

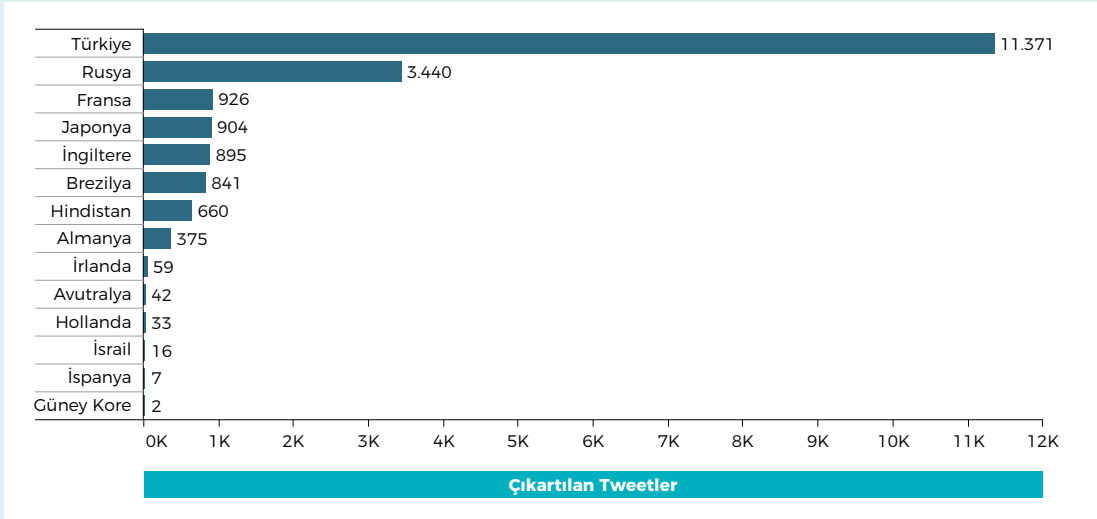
Şekil 12’de görüleceği üzere genel toplamda 75.265 Twitter hesabının kapatılması talep edilmesine rağmen Twitter tarafından sadece 1979 hesap Türkiye’den kapatılır veya görünmez kılınırken, ikinci sırada yer alan Rusya’dan 12.400 Twitter hesabının kapatılması talep edilmiş fakat sadece 301 hesap kapatılmış veya Rusya’dan görünmez kılınmıştır. Hindistan’dan yapılan 5.695 talebe istinaden de sadece 132 hesap kapatılmış veya Hindistan’dan görünmez kılınmıştır.

Şekil 12: Twitter Raporlarında Çıkarılması Talep Edilen ve Çıkarılan Hesap Sayıları

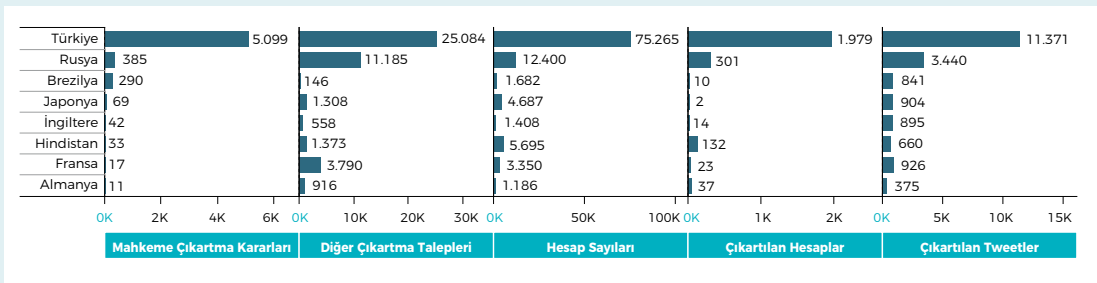
Şekil 13’de görüleceği üzere Twitter tarafından kaldırılan veya görünmez kılınan tweetlere bakıldığında, genel toplamda **Türkiye’den 11.371 tweet kaldırılmış veya görünmez kılınmıştır**. Aynı dönemde, dünya genelinde ve Türkiye dışındaki ülkelerden çıkartılan veya görünmez kılınan tweet sayısı ise 8461’dir. Rusya’ndan 3.440, Fransa’dan ise 926 tweet çıkartılmış veya görünmez kılınmıştır.

Şekil 13: Twitter Şeffaflık Raporlarında Çıkartılan Tweetlerle İlgili İstatistikleri

Şekil 14’de karşılaştırmalı olarak Almanya, Brezilya, Hindistan, İngiltere, Japonya, Rusya ve Türkiye yer almaktadır. Türkiye’nin Twitter Şeffaflık Raporlarındaki vahim durumu bu tabloda da açık ve net bir şekilde görülmektedir. Gerek gönderilen mahkeme kararları, diğer çıkartma talepleri, kapatılması talep edilen Twitter hesapları, kapatılan veya görünmez kılınan hesap ve tweet kategorilerinde Türkiye hep açık ara önde görülmektedir.

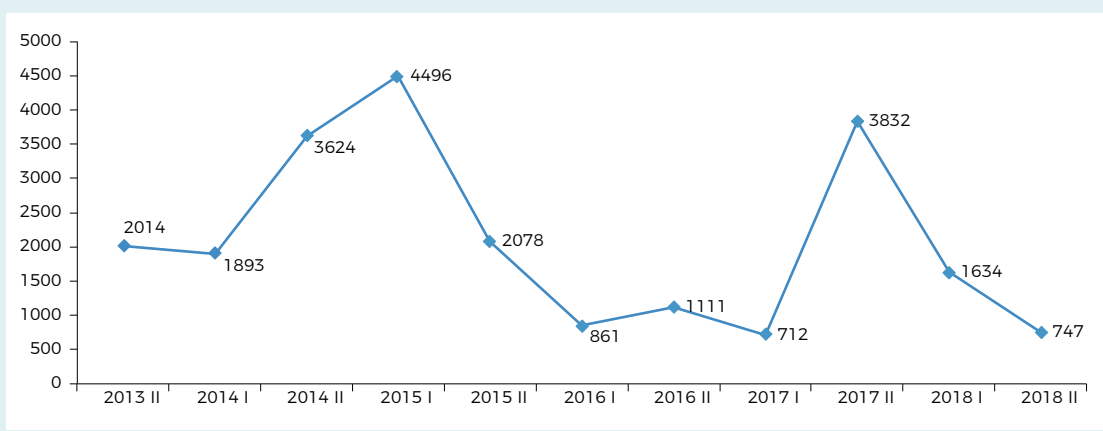
Şekil 14: Karşılaştırmalı Twitter Şeffaflık İstatistikleri

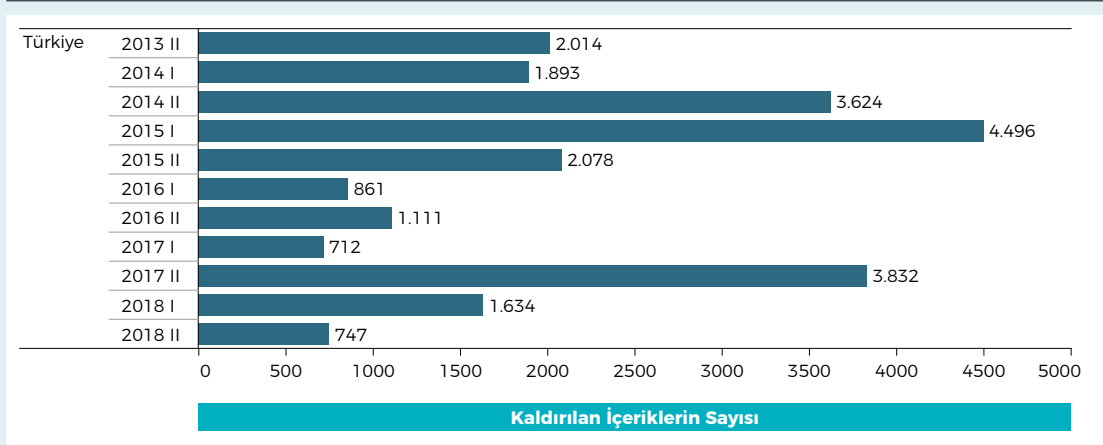
FACEBOOK ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

Şekil 15 ve Şekil 16'da detaylı olarak görüleceği üzere 2013 ikinci yarısından 2017 sonuna kadar Facebook şeffaflık raporları yayınlamaya başlamış ve en son Şeffaflık Raporunu da 2018'in ikinci yarısı için yayınlamıştır.³⁷ 2013 ikinci yarısından 2017 sonuna kadar Facebook Türkiye'den toplam 20.621 içeriği çıkartırken, 2018 içinde toplam 2381 içeriği çıkartmış ve genel toplamda da 2018 itibarı ile Türkiye'den toplam 23.002 içeriği çıkartmıştır.

Şekil 15: Facebook Çıkarılan İçerikler: Türkiye

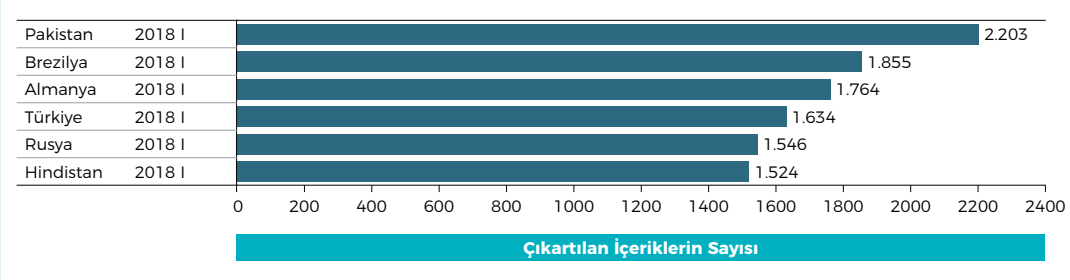
Şekil 16: Facebook Dönemsel Olarak Türkiye'den Kaldırılan İçeriklerin Sayısı (2013-2018)

37 Bkz. <https://transparency.facebook.com/content-restrictions>

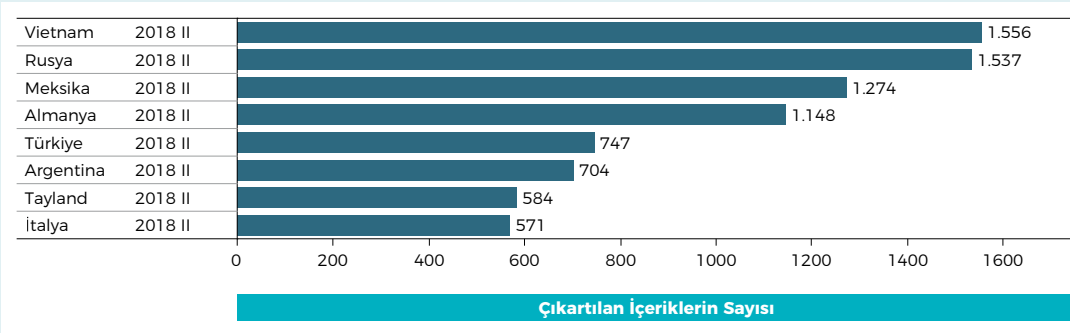
Şekil 17’de görüleceği üzere 2018’in birinci yarısı istatistiklerine göre içerik çıkartma sıralamasında Türkiye 1634 içerikle dördüncü sırada yer alırken, birinci sırada 2203 içerikle Pakistan, 1855 içerikle Brezilya ve 1764 içerikle Almanya üçüncü sırada yer almıştır.

Şekil 17: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2018 Birinci Yarısı)

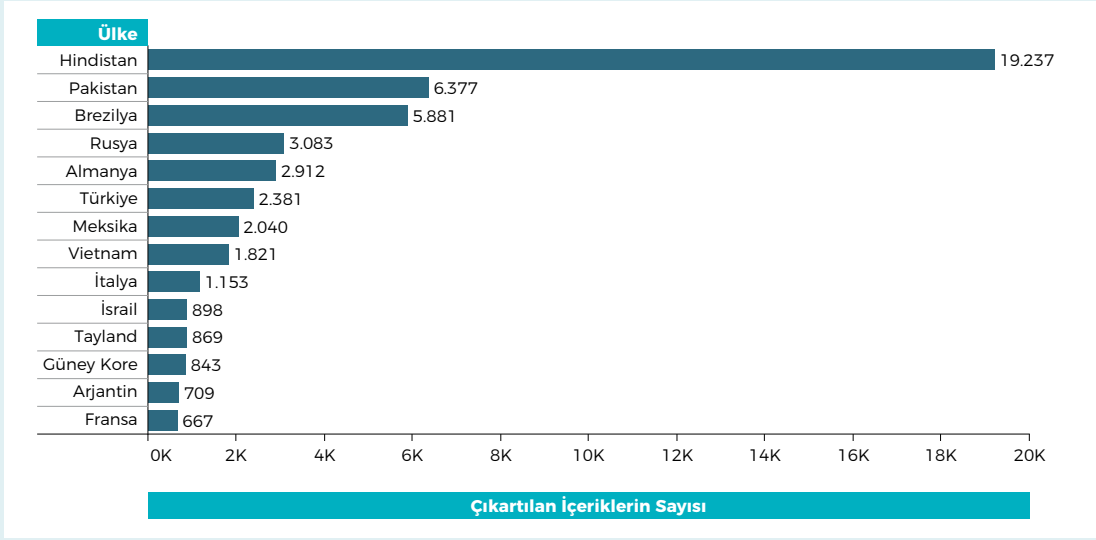
Şekil 18’de görüleceği üzere 2018’in ikinci yarısı istatistiklerine göre içerik çıkartma sıralamasında Türkiye 747 içerikle beşinci sırada yer alırken, birinci sırada 1556 içerikle Vietnam birinci sırada, 1537 içerikle Rusya ikinci sırada, 1274 içerikle Meksika üçüncü sırada ve 1148 içerikle Almanya dördüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 18: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2018 İkinci Yarısı)

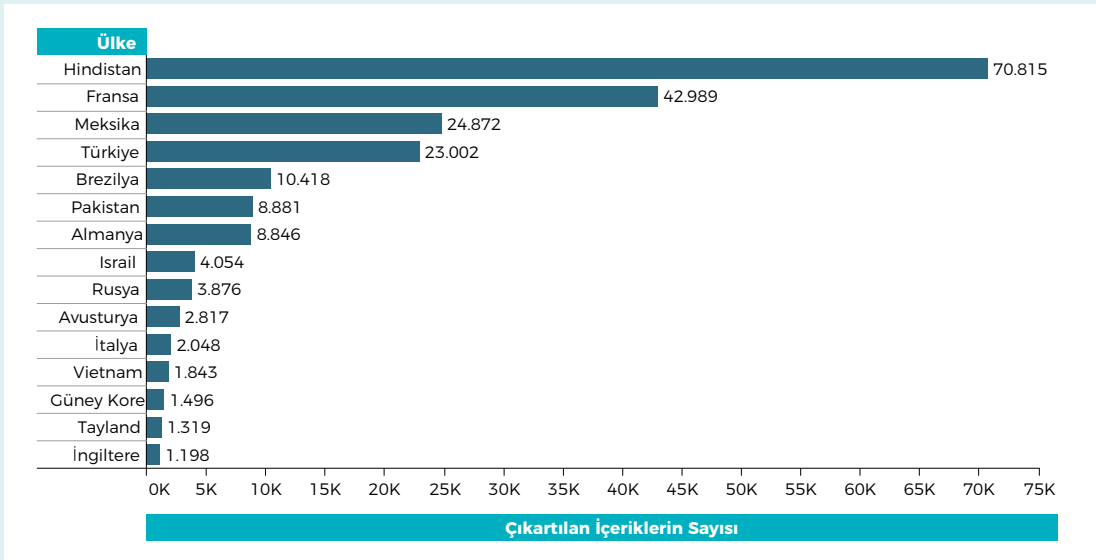
Şekil 19’da görüleceği üzere 2018 yılı içinde Facebook’tan çıkarılan toplam içerik sayılarını incelediğimizde Hindistan 19237 içerikle birinci sırada, Pakistan 6377 içerikle ikinci sırada, Brezilya 5881 içerikle üçüncü sırada, Rusya 3083 içerikle dördüncü sırada ve Almanya 2912 içerikle beşinci sırada yer almaktadır. Türkiye ise Almanya’nın arkasından 2381 içerikle 2018 yılı içinde altıncı sırada yer almıştır.

Şekil 19: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2018 Toplamı)

Dünya genelinde ise Şekil 20'de detaylandırıldığı üzere Facebook 2017 sonu itibarı ile toplam 161.187 içeriği platformundan çıkartırken, 2018 içinde ise 51.309 içeriği çıkartmıştır. Genel toplamda ise Facebook 2013'ün ikinci yarısından 2018 sonuna kadar 212.496 içeriği platformundan çıkarttığını açıklamıştır. Facebook platformundan en çok içerik çıkarılan ülkeler arasında Türkiye dördüncü sırada yer alırken Hindistan 70.815 içerikle birinci, Fransa 42.989 içerikle ikinci, Meksika 24.872 içerikle üçüncü durumdadır.

Şekil 20: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2013-2018 Toplamı)

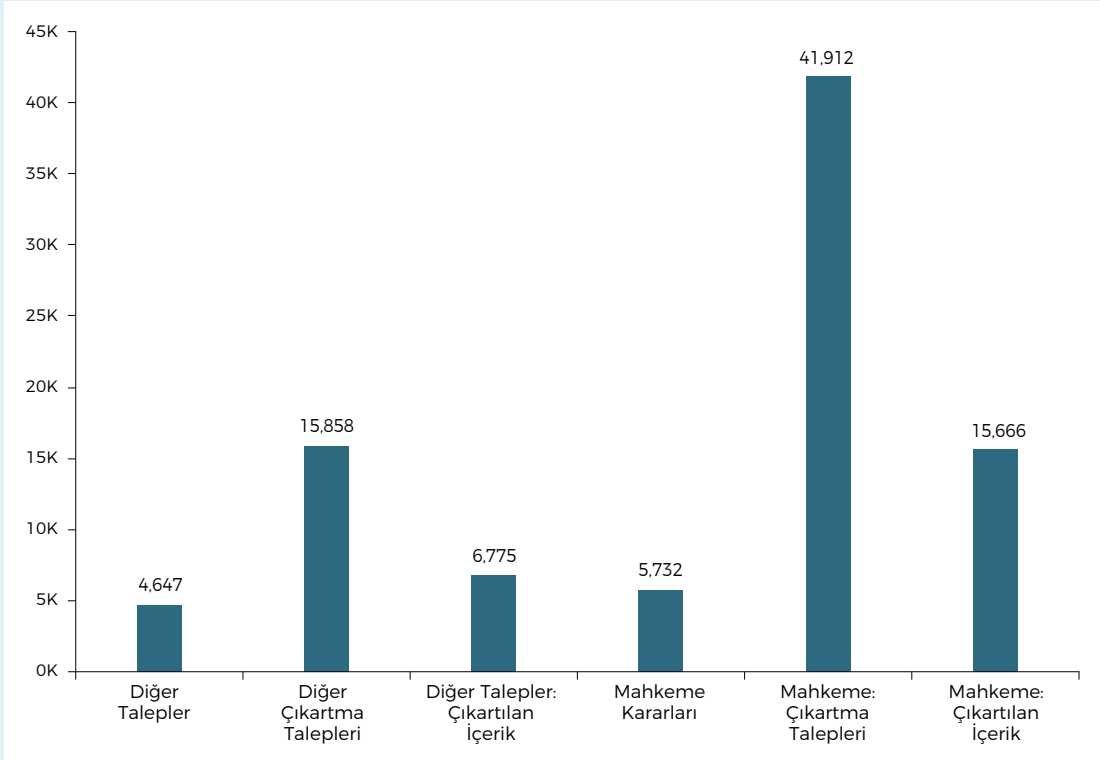

Twitter'ın aksine Facebook daha geniş detaylı bilgi vermemektedir ve çıkartma taleplerinin detayları veya kimler tarafından talep edildiği açıklanmamaktadır. Facebook tarafından Türkiye ile ilgili olarak sadece 2018'in ilk yarısında kaldırılan 1634 içerikten 1106 tanesinin BTK, hakimlikler, ESB, Sağlık Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan 5651 sayılı Kanun kapsamında gelen talepler kapsamında kaldırıldığını belirtmiştir. 528 diğer içeriği ise Facebook özel kişilerden gelen kişilik hakları ihlalleri şikayetleri kapsamında kaldırdığını açıklamıştır. Benzer şekilde Facebook 2018'in ikinci yarısında 400 içeriğin BTK, hakimlikler, ESB, Sağlık Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan 5651 sayılı Kanun kapsamında gelen talepler kapsamında ve 347 içeriğin ise özel kişilerden gelen kişilik hakları ihlalleri şikayetleri kapsamında kaldırdığını açıklamıştır.

GOOGLE ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

Google şeffaflık raporlarını 2009'un ikinci yarısı itibarı ile yayınlamaya başlamış ve bu raporlarında YouTube, Google Web Arama Motoru, Blogger, Google Photos, Google AdWords, Google Earth, Google Maps, Google Docs ve Google Groups gibi içerik kaldırılması için talep gelen servisleri ile ilgili istatistiki bilgileri kamuoyu ile paylaşmaya başlamıştır.

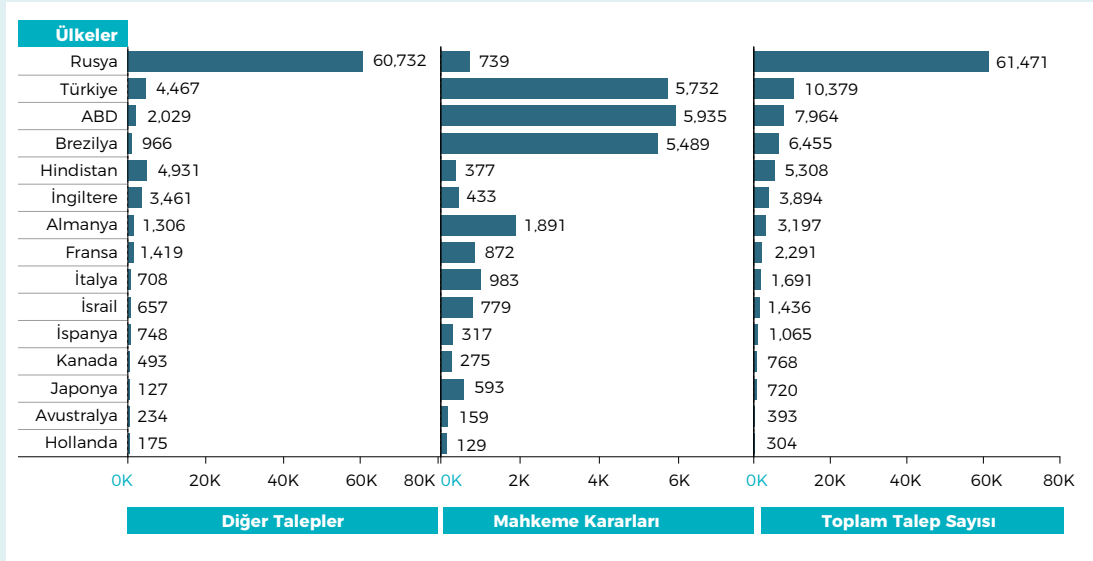
Şekil 21: Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı

Şekil 21’de görüleceği üzere 2018’e kadar Türkiye’den toplam 9183 içerik çıkartma talebi Google’a gönderilmiş, bu taleplerin 4921 tanesini mahkeme kararları oluşturmakla birlikte, toplam 50.275 içeriğin çıkartılması talep edilmiştir. Çıkartılması talep edilen 50.275 içerikten 36.965 tanesi mahkemeler tarafından talep edilmiş, Google tarafından 14.330 içerik mahkeme kararlarına istinaden çıkartılmış veya Türkiye’den görünmez kılınmıştır. Mahkemeler dışında gelen toplam 4262 taleple 13.229 içeriğin çıkartılması talep edilmiş, Google bu diğer taleplere istinaden 5093 içeriği çıkartmış veya Türkiye’den görünmez kılınmıştır. Dolayısıyla, 2017 sonu itibarı ile talep edilen 50.275 içerikten 19.423 tanesi çıkartılmış (%38) veya Türkiye’den görünmez kılınmıştır.

2018’in ilk yarısında ise Türkiye’den 811 mahkeme kararı ve 385 diğer talep olmak üzere toplam 1196 talep Google’a gönderilmiştir. Bu taleplerle 4947 tanesi mahkeme kararlarına istinaden ve 2629 tanesi de diğer taleplere istinaden olmak üzere toplam 7576 içeriğin çıkartılması talep edilmiştir. Google son şeffaflık raporunda, mahkeme taleplerine istinaden 1336 ve diğer taleplere istinaden de 1683 içerik olmak üzere toplam 3019 içeriği çıkarttığını veya Türkiye’den görünmez kıldığını açıklamıştır. Taleplerin büyük bir kısmı iftira ve hakaretle ilgili olmakla birlikte, milli güvenlik, mahremiyet ve gizlilik, uyuşturucu madde ve müstehcenlik ile ilgili talepler de Google’a Türkiye’den gönderilmektedir.

Şekil 22: Google’a Gönderilen Tüm Taleplerin Ülke Bazında Dağılımı

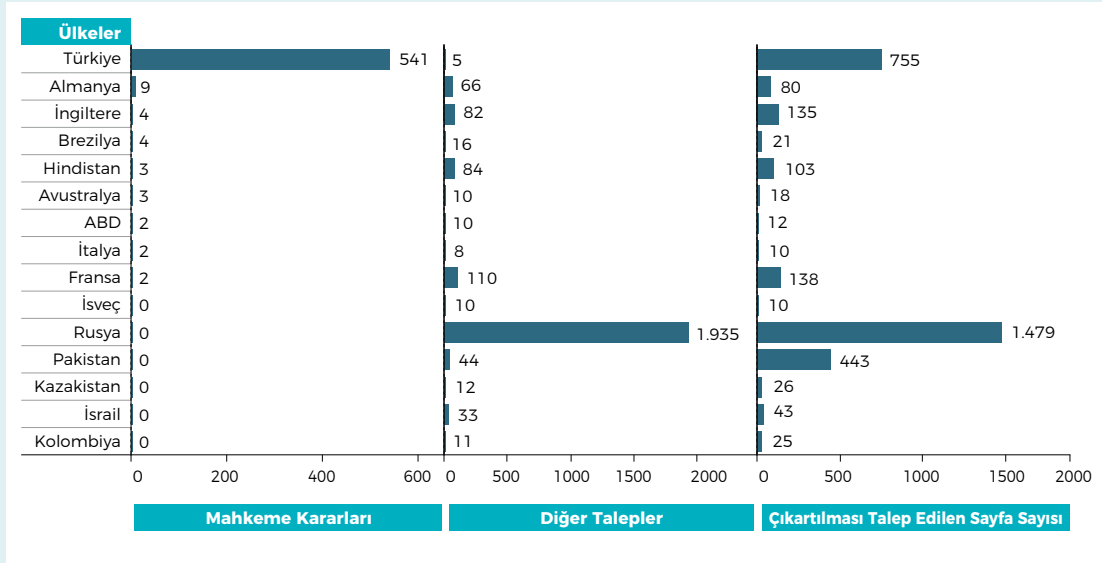
Dünya geneline bakıldığında, Şekil 22’de detaylı bir şekilde görüleceği üzere Google’a 2018’in ilk yarısının sonuna kadar en çok içerik çıkartma talebi 61.471 taleple Rusya’dan gelmiştir. Bu taleplerin büyük bir kısmı olan 60.372 talep mahkemeler dışında gönderilen “diğer talepler” kategorisindedir. Rusya’dan Google’a sadece 739 mahkeme kararı gönderilmiştir. Genel toplamda Türkiye toplam 10.379 taleple ikinci sırada yer almaktadır ve Türkiye’den toplam 5732 mahkeme kararı ve toplam 4647 diğer talep Google’a gönderilmiştir. En çok mahkeme kararı gönderen ülkeler kategorisinde

de Türkiye Google'a 5935 mahkeme kararı gönderen ABD'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. Diğer talepler kategorisinde ise Rusya ve Hindistan'ın arkasından üçüncü sırada yer almaktadır.

WORDPRESS ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

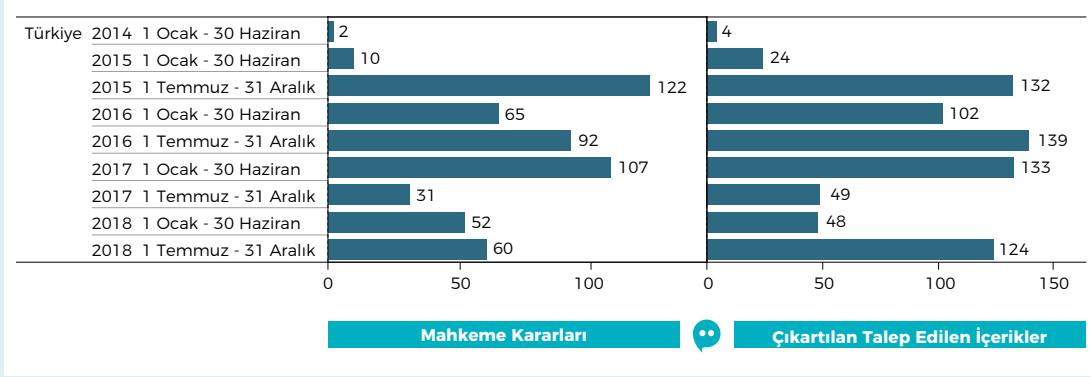
Şekil 23'te detaylı bir şekilde görüleceği üzere, 2014 başından 2018 sonuna kadar dünya genelinde Wordpress'e gönderilen 577 mahkeme karardan 541 tanesi Türkiye'den gönderilmiştir. İkinci sırada 9 mahkeme kararı ile Almanya ve üçüncü sırada dörder mahkeme kararı ile İngiltere ve Brezilya yer almaktadır. Dünya genelinde mahkeme kararları dışında en çok "diğer talep" gönderen ülke 1.935 taleple Rusya olurken, Türkiye'den sadece 5 tane diğer talep Wordpress'e gönderilmiştir.

Şekil 23: Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu

Genel toplamda 577 mahkeme kararıyla Wordpress'ten 3334 içeriğin kaldırılması talep edilmişken, Türkiye'den 755 içeriğin kaldırılması talep edilmiştir. Bu kategoride Türkiye ikinci sırada yer alırken, birinci sırada 1479 içeriğin kaldırılmasını talep eden Rusya yer almaktadır. Wordpress verilerine göre tüm bu taleplerin %58'i karşılanmıştır. Türkiye'den dönemsel olarak gönderilen mahkeme karar sayıları ve çıkartılması talep edilen içerik ve Wordpress sayfalarının sayısı Şekil 24'te gösterilmiştir. En çok mahkeme kararının 2015'in ikinci yarısında gönderildiği, en çok çıkartma talebinin ise 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonraki bir yıllık dönemde yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu kararlar Türkiye'de sulh ceza hakimlikleri tarafından 5651 sayılı Kanun'un 8/A ve 9. maddeleri dayanak gösterilerek alınmaktadır.

Şekil 24: Türkiye'den Zaman Birimlerine Göre Gönderilen Mahkeme Kararları ve İçerik Çıkartma Sayıları

2018'in ilk yarısında ise Türkiye'den gönderilen 52 mahkeme kararına istinaden Wordpress taleplerin %62'sinin karşılandığını açıklamıştır. Bu dönemde Wordpress'e dünyada tek mahkeme kararı gönderilen ülke de Türkiye'dir. 2018'in ikinci yarısında da Wordpress'e Türkiye'den 60 karar daha gönderilmiş, Wordpress bu kararların da %45'inin karşılandığını açıklamıştır. Bu taleplerle 2018 sonu itibarı ile **Wordpress'in dünya genelinde talep edilen ülkelerden görünmez kıldığı toplam 1,011 farklı blog sayfasından 413 farklı blog sayfası (%40'ı) ve bu blogların alt sayfaları Türkiye'den erişime engellenmiş** durumdadır.³⁸ Uygulamada Wordpress "geoblocking" uygulaması ile bu içerikleri Türkiye'den görünmez kılmakta ve engelli sayfalara girmeye çalışan kullanıcıların karşısına aşağıdaki uyarı mesajı çıkmaktadır.

ERROR 451: Unavailable for Legal Reasons

This site has been blocked in response to a unilateral order from a Turkish authority. You can find out about alternative ways to view this content on our guide to [bypassing Internet restrictions](#).

Bu site, yetkili bir Türk makamından gelen tek taraflı bir talebe cevaben engellenmiştir. Bu içeriği görüntülemek için alternatif yolları [internet kısıtlamalarını aşmaya ilişkin kılavuzumuzdan](#) öğrenebilirsiniz.

Wordpress tarafından engellenen sayfalarda çıkan uyarı yazısı

³⁸ Bkz. <https://transparency.automattic.com/country-block-list-draft-february-2019/#turkey>

2018 yılının ilk yarısında 34, ikinci yarısında 66 farklı Wordpress blog adresi ve toplamda 100 farklı Wordpress blog adresi Türkiye’den bu yöntemle ve mahkeme kararlarına istinaden görünmez kılınmıştır. 16 Temmuz, 2018 tarihinde ise İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği’nin 2018/3996 D.İş sayılı tek bir kararı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın talebi ile 116 farklı Wordpress blog adres (alan adı) ve içeriğine (URL bazlı) “talep edenin kişilik haklarına saldırı mahiyetinde” oldukları ve “basın ve ifade özgürlüğünü aşacak şekilde hakaret içeren ifadeler bulunduğu, bu ifadelerin kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği” gerekçesiyle erişim engellenmiş ve bu adresler Türkiye’den görünmez kılınmıştır.

REDDİT ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE’DE İNTERNET SANSÜRLERİ

Popüler sosyal medya platformu Reddit de 2018 için Şeffaflık Raporu’nu açıkladı.³⁹ Hatırlanacağı üzere Kasım 2015 içinde kısa süreliğine de olsa Reddit platformuna Türkiye’den Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nın bir kararı ile erişim engellenmişti. Reddit 2015 Şeffaflık Raporu’nda kısa süreli erişim engelinin nedeninin kendilerine bildirilmediğini belirtmişti.⁴⁰ Raporda telif hakları dışında, yabancı hükümetlerden içerik çıkartma talepleri diye bir bölüm de yer alıyor. Reddit raporuna göre 2018 yılında Reddit’e, 5 yabancı devlet kuruluşundan çeşitli içeriklerin kaldırılması veya engellenmesi için 101 talep gönderildi. Reddit bazı durumlarda, özellikle mahkeme kararı içeren taleplerle ilgili olarak, bazı içerikleri kaldırdığını veya talep gelen ülkeden bu içerikleri görünmez kıldığını açıkladı. Reddit, ayrıca, uluslararası hukuka uygun olmadığını düşündükleri talepleri ise yerine getirmediklerini de raporunda belirtti. Türkiye’den Reddit’e gönderilen taleplerle ilgili olarak Reddit **40 tane içeriği değerlendirdiğini**, bunlardan 7 tanesini platformundan tamamen kaldırdığını, diğer 33 içeriği ise Türkiye’den görünmez kıldığını açıkladı.

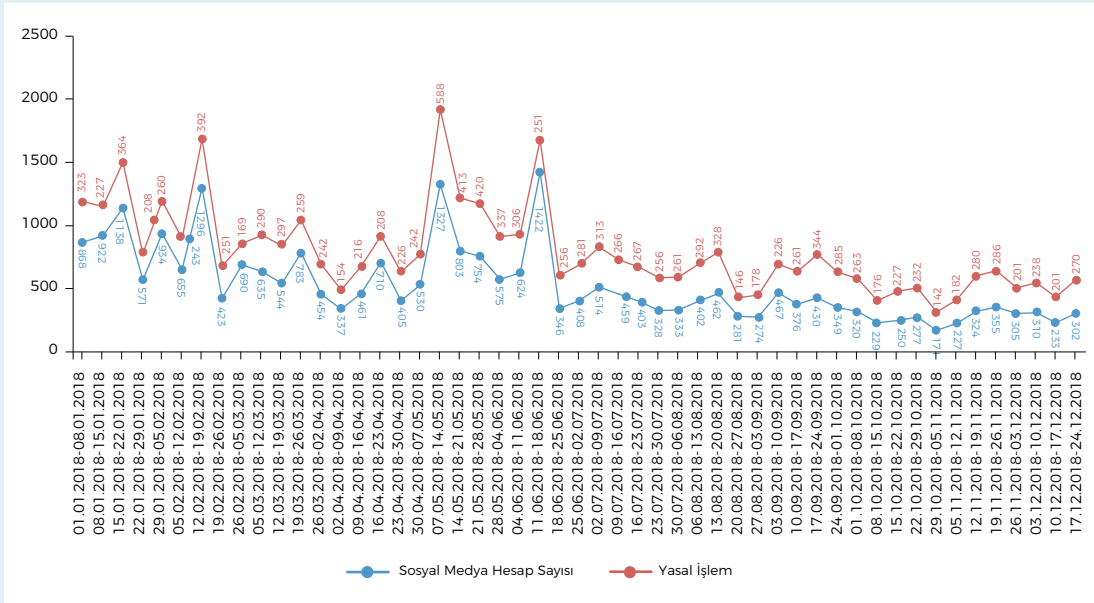
2018 İÇİNDE HAKKINDA YASAL İŞLEM YAPILAN SOSYAL MEDYA HESAPLARI

İçişleri Bakanlığı tarafından 2018 yılı içerisinde terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren çok sayıda sosyal medya hesabı ile ilgili çalışmalar yapılmış ve tespit edilen kişiler hakkında da yasal işlem yapılmıştır. Haftalık bazda yapılan açıklamalar ve istatistik veriler incelendiğinde 2018 yılı içinde toplam **26.996 sosyal medya hesabı incelenmiş** ve **13.544 hesap hakkında da yasal işlem yapıldığı** İçişleri Bakanlığı tarafından açıklanmış, haftalık istatistikler de Şekil 25’te görülmektedir.

³⁹ Bkz. <https://www.redditinc.com/policies/transparency-report-2018>

⁴⁰ Bkz. <https://www.reddit.com/wiki/transparency/2015>

Şekil 25: İçişleri Bakanlığı tarafından haftalık olarak açıklanan istatistiki veriler

Fakat, İçişleri Bakanlığı tarafından 31.12.2018 tarihinde “**1 Ocak – 31 Aralık 2018 Yılı İçerisinde Yürütülen Operasyonlar**” başlıklı açıklamada “terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren” **42.406 sosyal medya hesabı** ile ilgili çalışma yapıldığı ve tespit edilen **18.376 kişi hakkında yasal işlem yapıldığı** belirtilmiştir.⁴¹ Dolayısıyla, haftalık bazda yapılan açıklamalarla yıl sonu yapılan açıklamada verilen istatistiki veriler birbirini tutmamakla beraber, yıl sonu açıklamasına göre yaklaşık 16.000 daha fazla sosyal medya hesabı incelenmiş ve yaklaşık 5.000 daha fazla kişi, hakkında yasal işlem yapılmıştır. 2018 içinde özellikle Afrin’e yönelik Zeyin Dalı Harekatı sonrasında ve 24 Haziran Genel Seçimleri döneminde gerek soruşturulan gerekse hakkında işlem yapılan sosyal medya hesaplarının sayısında diğer haftalara oranla arttığı ve zirve yaptığı gözlemlenmektedir.

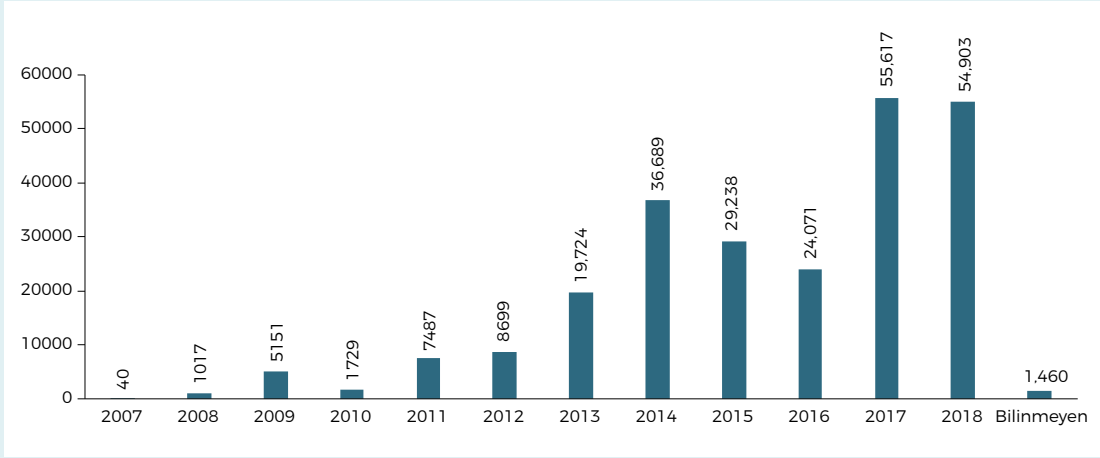
SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

İfade Özgürlüğü Derneği tarafından hazırlanan 2018 EngelliWeb raporu kapsamında Türkiye’den 2018 yılı sonu itibarıyla **245.825 web sitesi ve alan adına** erişimin engellendiği tespit edilmiştir. Şekil 26 ve Şekil 27’den de görüleceği üzere EngelliWeb çalış-

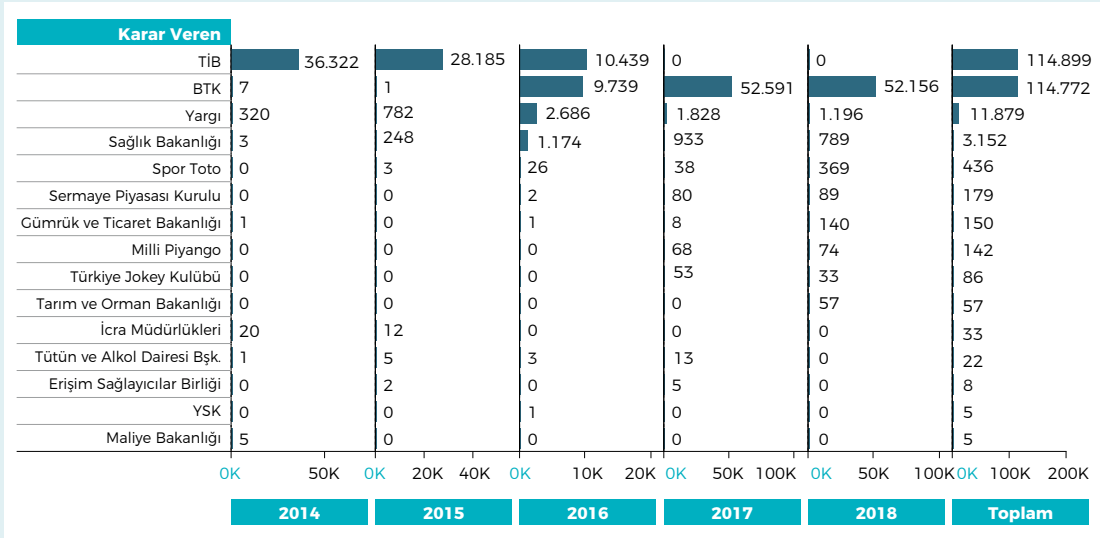
⁴¹ Bkz İçişleri Bakanlığı, 1 Ocak – 31 Aralık 2018 Yılı İçerisinde Yürütülen Operasyonlar, <https://www.icisleri.gov.tr/1-ocak-31-aralik-2018-yili-icerisinde-yurutulen-operasyonlar>

ması kapsamında 2007 yılı içinde 40, 2008 yılı içinde 1017, 2009 yılı içinde 5151, 2010 yılı içinde 1729, 2011 yılı içinde 7487, 2012 yılında 8699, 2013 yılı içinde 19.724, 2014 yılı içinde 36.689, 2015 yılı içinde 29.238, 2016 yılı içinde 24.071, 2017 yılı içinde 55.617 ve 2018 yılı içinde 54.903 web sitesi ve alan adının erişime engellendiği tespit edilmiştir. 1460 alan adının da hangi yıl içinde erişime engellendiği tespit edilememiştir.

Şekil 26: 2017-2018 Yılları Arası Erişime Engellenen Alan Adı Sayıları

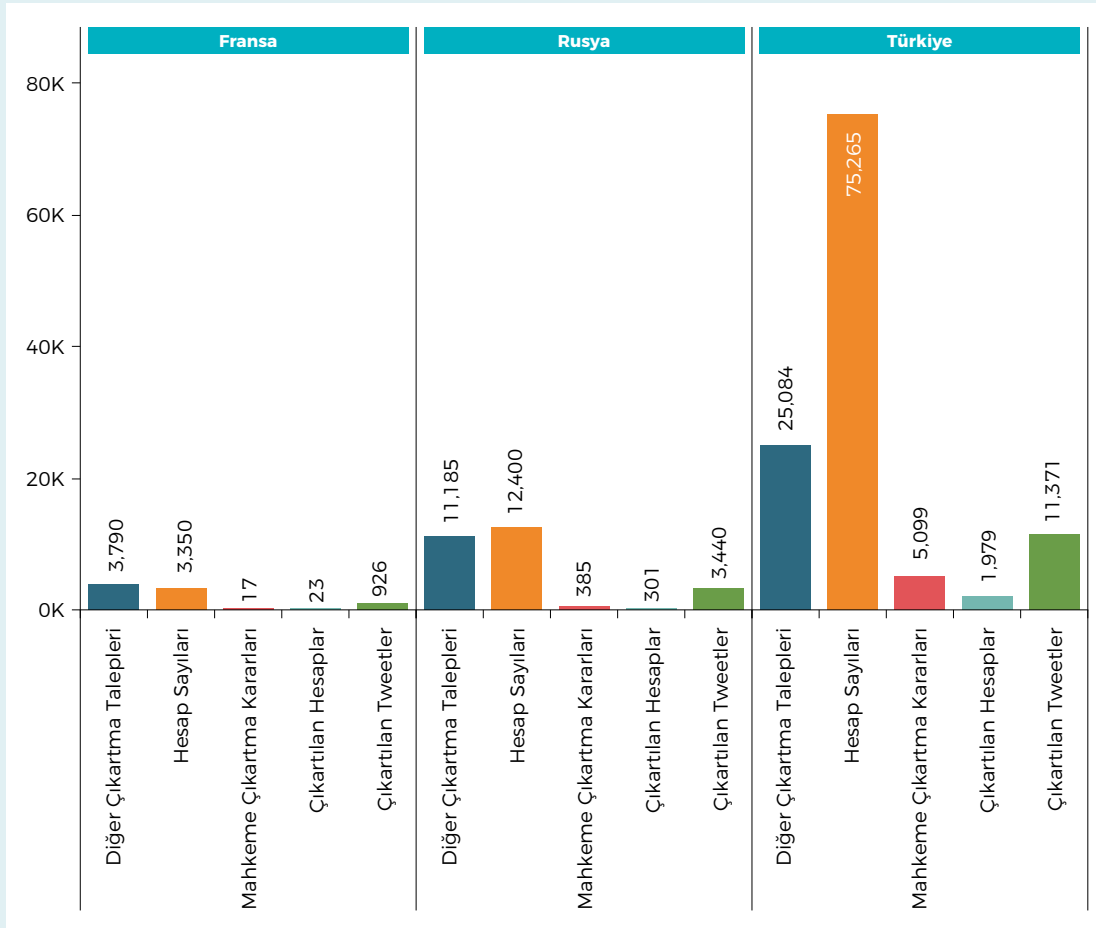
Şekil 27: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2014-2018)

Türkiye’den 2018 yılı sonu itibarıyla erişime engellenen **245.825** web sitesi ve alan adı **578** farklı kurum tarafından verilen toplam **212.200** farklı karar ile erişime engellenmiştir. **245.825** web sitesi ve alan adının **121.121** tanesi BTK tarafında, **111.899** tanesi de kapatılana kadar TİB tarafından olmak üzere toplamda **233.020** tanesi 5651 sayılı Kanun kapsamında iki idari kurum tarafından erişime engellenmiştir. Geriye kalan **12.805 alan adı** ise sulh ceza hakimlikleri ve Sağlık Bakanlığı gibi işbu rapor kapsamında yetkileri açıklanmış olan diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından erişime engellenmiştir. URL tabanlı engellemelerde ise sadece 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında 2015-2017 döneminde Erişim Sağlayıcılar Birliği’ne 42.000’den fazla karar gönderilmiştir ve bu kararlarla yaklaşık 100.000 URL erişime engellenmiştir. 2018 istatistikleri bilinmemekle birlikte 9. madde kapsamında alınan karar sayısının 60.000 civarı, erişime engellenen URL sayısının da 135.000 civarı olduğu tahmin edilmektedir.

Bir diğer taraftan EngelliWeb projesi kapsamında bugüne kadar 9. madde kapsamında 308 farklı hakimlik tarafından verilen **2.291 farklı kararla** erişimi engellenmiş

Şekil 28: Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye, Fransa ve Rusya Karşılaştırması

7.705 haber adresi (URL) tespit edildiği raporda açıklanmış, bu adreslerden **3.306** tanesinin 2018 yılı içinde engellendiği belirtilmiştir. Raporda engellenen haberlerin yanı sıra erişimi engellendikten sonra kaldırılan haberlerle ilgili de istatistiki bilgiler kamuoyu ile paylaşılmış ve erişim engelleme kararları ve kaldırılan haberlerle oto-sansürün artışına dikkat çekilmiştir.

Türkiye’de git gide artan sansür uygulamalarının sosyal medya platformları tarafından açıklanan yıllık şeffaflık raporlarında da dikkat çekici bir seviyeye ulaştığı raporda değerlendirilmiştir. Türkiye’nin durumu özellikle Twitter Şeffaflık Raporlarında diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çok dikkat çekicidir. Diğer sosyal medya platformlarına oranla Türkiye’de Twitter daha çok siyasi söylem ve siyasi tartışma için kullanılırken Şekil 28’de de görüleceği üzere istatistiki veriler bakımından en yakın takipçileri olan Rusya ve Fransa’ya göre toplam çıkartma talep sayıları ve çıkartılması ve kaldırılması istenen hesap ve tweet sayıları çok daha yüksektir.

Bir taraftan sistematik bir şekilde yüzlerce erişimin engellenmesi kararı verilirken Anayasa Mahkemesi’nin İnternet ve ifade ve basın özgürlüğü ile ilgili yaklaşımı da değerlendirilmelidir. Anayasa Mahkemesi’nin 2015’ten bu yana 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında ilkesel olarak üç tane önemli karar verdiği⁴² görülmektedir. Anayasa Mahkemesi, 26.10.2017 tarihli Ali Kıdık kararında⁴³ erişim engelleme kararlarına yönelik olarak 9. maddenin uygulanmasında yaşanan hak ihlallerin önüne geçmek için Prima Facie ilkesini benimseyerek buna dayalı standartları ortaya koymuştur. Anayasa Mahkemesi, Ali Kıdık kararında özellikle 9. maddenin sistematik olarak ortaya koymuş olduğu sorunu ve hakimliklerin uygulamalarının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini⁴⁴ belirterek 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesinde öngörülen erişim engelleme usulünün her türlü haber ve yazı hakkında başvurulabilecek bir hukuki yol olmadığını, **istisnai olması gerektiğini** vurgulamıştır. Bu kapsamda, 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesindeki yapısal sorununun çözümü için Anayasa Mahkemesi “**Prima Facie**” yani “**ilk bakışta ihlal doktrini**”nin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Prima facie, söz konusu yayının kişilik haklarını ihlal ettiği, daha ileri bir inceleme yapmaya gerek olmaksızın, daha ilk bakışta anlaşılıyorsa, 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesinde öngörülmüş olan istisnai usulün işletilebileceği anlamına gelmektedir.⁴⁵ 26.10.2017 tarihli Ali Kıdık karardan sonra incelediğimiz 2018 erişim engelleme kararları arasında hiç bir sulh ceza hakimliğinin Ali Kıdık kararındaki “**ilk bakışta ihlal doktrini**” ilkelerine atıf yapmadığı ve Anayasa Mahkemesi’nin toplam 10 kararında benimsediği bu ilkeleri sistematik bir şekilde göz ardı ettiği tespit edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, Ali Kıdık karardan sonra bu ilkesel karara istinaden 9 farklı karar daha vermiş olmasına rağmen 5651 sayılı Kanun’un 8/A maddesine istinaden yapılmış olan hiçbir bireysel başvuruyu 2018 ve öncesinde karara bağlamamıştır.

İnternet gibi hayati nitelikteki bir iletişim mecrasına yapılan ve ancak sansür olarak tanımlanabilecek müdahalelerle ilgili başvuruların daha hızlı bir şekilde değerlendirilmesinin mümkün kılınması gerekirken Anayasa Mahkemesi tarafından veri-

⁴² Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu, B. No: 2013/2623, 11.11.2015; Fetullah Gülen Başvurusu (2), B. No: 2014/11499, 22.09.2016; Ali Kıdık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

⁴³ Ali Kıdık, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

⁴⁴ Ali Kıdık, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, para. 61

⁴⁵ Özgen Acar ve Diğerleri Başvurusu, 2015/15241, 31.10.2018, para. 31

len bu az sayıdaki kararlar erişim engelleme kararlarını veren sulh ceza hakimlikleri tarafından hiçe sayılmaktadır ve erişim engelleme kararları Anayasa Mahkemesi hiç karar vermemiş veya yokmuş gibi karar vermeye devam etmektedir.

Sonuç olarak, 5651 sayılı Yasa ile yaşamaya başladığımız 13. yıla girerken, devletin karmaşık **İnternet Sansür Mekanizması** daha önce olmadığı kadar canlı ve aktif şekilde işlemeye ve gelişmeye devam etmektedir.

İfade Özgürlüğü Derneği'nin **EngelliWeb** raporu yaklaşık 12 sene önce yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve sonrasında ortaya çıkan bazı düzenlemelerle birlikte Türkiye'de gitgide artan İnternet sansürleri ve erişim engelleme uygulamaları hakkında 2018 yılı sonu itibarıyla değerlendirmeleri kapsamaktadır.

Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistiki veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler hiçbir zaman açıklanmamıştır. Hükümet politikası da bu yönde olmakla birlikte yakın tarihli bir TBMM soru önergesiyle ilgili cevapta Ulaştırma ve Altyapı Bakanı tarafından, erişimin engellenmesi uygulamaları ile ilgili istatistiklerin "yalnızca ülkemiz tarafından açıklanması, uluslararası düzeyde bu rakamlardan hareketle ülkemiz aleyhine haksız bir algı ve bilgi kirliliği oluşmasına sebebiyet vermektedir" denilerek istatistikler açıklanmamıştır. Benzer TBMM soru önergelerine 2018 içinde de olumlu cevap verilmemiştir.

Hazırlanan bu raporda Türkiye'den erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler gerek 2018 yılı için gerekse genel toplamda 2018 yılı sonu itibarıyla detaylı şekilde kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Bundan sonraki süreçte de her sene benzer iki rapor derneğimiz tarafından kamuoyu ile paylaşılacaktır. 2019'un ilk yarısı ile ilgili rapor Eylül 2019 içinde, 2019 yıl sonu raporu ise Şubat 2020 içinde yayınlanacaktır.

Hollanda Kraliyeti

ISBN: 978-605-69446-0-4

<http://ifade.org.tr/>